

Szerkesztőség

Arad, Acsév-palota.

Kiadóhivatal:

Aradi Nyomda Vállalat.

Bulev. Regele Ferdinand 4/22
(József főherceg-ut.)

Sürgőnycim: Közlöny, Arad.

Telefonszám:

Szerkesztőség és kiadóhivatal
151.

Megjelenik naponta reggel.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

* Főszerkesztő: STAUBER JÓZSEF. *

ELŐFIZETES

HELYBEN ÉS VIDÉKEN

Egész évre ... 1080. Lej.

Fél évre ... 540 Lej.

Negyed évre ... 270 Lej.

Havonta ... Lej.

Hirdetéseket újszabás szerint

Egyes szám ára 5 lej,
vasárnap 6 lej.

Bucurestiben 50 baniva! több

A „spekula” halála.

Már mindenki azt hitte, hogy a konjunktúra halálával a lomtárba kerül az anakronizmus-számba menő spekulatörvény is, amelynek valamikor talán volt is jogosultsága és amelynek pallosát legtöbbször úgy kezelték, hogy oda sujtott, ahol arra nem volt szükség. Viszont eredeti célját és rendeltetését nem érthette el, mert a közönség, amelynek érdekében készült, nagyon kevés hasznát látta a törvény rendelkezéseinek. De mondjuk, hogy kellett, hogy szükség volt erre a különös hangzású, vészjelző törvényre, akkor, amidőn olyan idöket éitünk, hogy a kereskedelmi és ipari közígyasztási cikkek árai máról-holnapra ugrásszerűen emelkedtek, amikor még usztunk a bőségben. Konjunktúra volt. A közönségnek több volt a pénze, a kereseti lehetőségek biztatóbbak, a kereskedő és iparos pedig éppen a kedvezőbb fluktuációk hatása alatt könnyedén kezelte vevőit. Akkor az árak hullámzottak, sokszor ötletszerűleg, mondhatnók, gyakran önkényesen alakultak ki, tehát szükség volt egy lelkiismeretes és igazságos ár-szabályozásra. Hányszor emeltük fel mi is tiltakozó szavunkat az indokolatlanul magas árak miatt és a közönség érdekében hányszor mentünk harcba a méltánytalan drágaság, egyesek büns kapzsisága ellen.

Természetesen ma sincsen Eldorádó. Sőt ma még jobban érezzük minden oldalról az élet nyomasztó súlyát, a mindennapi megélhetés már-már elviselhetetlen küzdelmeit. Rosszabb viszonyok között, nehezebb teherrel hátunkon cipeltük át magunkat a gondok tengerén és az olcsóság üdítő oázisában még kevésbé van részünk, mint a konjunkturák világában. A spekulatörvényre ennek dacára sincsen szüksége ma senkinek. Sem a kereskedőnek, sem a fogyasztóközönségnek. A spekulatörvény az üzleti gazdasági életnek, a gazdag és bőséges fluktuációnak, a nagy forgalomnak ellenőrző, résen álló és büntető paragrafus. Lehet, hogy a belügyminiszterium úgy gondolkodott, hogy ennek a törvénynek a feltámasztására és újból alkalmazására szükség van. A valóság, a tények azonban merőben az ellenkezőjét mutatják. Hol van ma nálunk üzleti élet, ipari és gazdasági bőség? Talán a tönkrement és a bezárás előtt álló boltokat akarják ellenőrizni. Talán a hébe-hóba betévedt vevőket akarják kontrolálni. Vagy azt szeretné megállapítani a hatóság, hogyan és milyen ördögös furianggal spekulál az a kereskedő, aki több adót fizet, mint amennyi az üzleti forgalma.

Az ország kereskedői hallván a hírt a spekulatörvény enyhítéséről, reménykedve várják azt, s vele az adók leszállítását, a vámtörvények revízióját; némi gazdasági fellendülést, ami ismét kedvet adna az üzleti vállalkozásokhoz. Várják, hogy megszűnjenek a molesztálások, azok a súlyos terhek, amelyek megölik a munkakedvnek, gyilkosai az ország iparának és kereskedelmének. A kereskedők ezt várják és azt, hogy a végleg elavult spekulatörvény ösdi paragrafusait tényleg is tegyék a lomtárba. Ezt várja a fogyasztó közönség is, amelynek érdeke, hogy a nyugodt, rendezetn fejlődő kereskedelem álljon rendelkezésére. A fogyasztóközönségnek sincsen szüksége a spekulatörvényre, amely meg-

nyomorítja, visszafeljeszti a kereskedelmet, amely a többi hibás rendelkezésekkel együtt szaporítja a munkanélküliek számát, előidézi a drágaságot és közvetve súlyos terheket ró a

fogyasztókra is. A spekulatörvény paragrafusai ma már muzeumba valók és rájuk kell írni, hogy ilyen törvények voltak Romániában, amikor haldoklott az ipar és kereskedelem.

Mesterségesen szitják az olasz anarchisták melletti tüntetést

Valóságos kultuszt csinálnak Sacco és Vanzetti halálából. Új tüntetések réme kísért. — Vanzetti öngyilkos akart lenni. Őrzik az Unió elnökét.

(Az Aradi Közlöny távirati tudósítása.) A Sacco—Vanzetti-ügy — úgy látszik — a tüntetések befejezésével sem ért véget. A távirati jelentések arról számolnak be, hogy a Sacco—Vanzetti-bizottság kiáltványt intézett a népekhez, amelyben hangsúlyozta, hogy folytatja a harcot az amerikai igazságszolgáltatás ellen. A külföldi államok pedig félnek attól, hogy amikor Vanzetti nővére az európai fővárosokba viszi el öccse hamvait, újból kitörnek a zavargások. A hatóságok ezért már jóelőre megteszik a szükséges intézkedéseket a tömegszennvedély lecsillapítására és a tüntetések elkerülésére. Mai távirataink az eseményekről a következőkben számolnak be:

A halálraítelt Vanzetti öngyilkos kísérlete.

A newyorki jelentések egy eddig még ismeretlen tényt hoznak világosságra. Kiderült ugyanis, hogy Vanzetti a kivégzés előtt céljában öngyilkosságot kísérelt meg. Az elítélt ágyának lepedőjéből foszlányokat tépett le, ezeket összekötözte és ezt a rögtönzött kötelet a cellaajtóra erősítette. Az asztalra állott, hogy nyakát a hurokba illessze. Közben azonban elcsuszott és elesett, az örök pedig meghallották a zajt és besiettek a cellába. Azonnal elvették a kötelet és vigyáztak arra, nehogy megismételhesse a kísérletet.

Emlékművet állítanak a kivégzett anarchistáknak.

A bostoni jelentések szerint a Sacco—Vanzetti-bizottság kiáltványt adott ki, amelyben hangsúlyozta, hogy folytatja a harcot az amerikai igazságszolgáltatás ellen, nehogy a jövőben hasonló esetek megismétlődhessenek. Augusztus 27—28-ra a bizottság konferenciát hívott össze, amelyen megalakítják a Sacco—Vanzetti Ligát, azzal a céllal, hogy bebizonyítsák a kivégzettek ártatlanságát. Sacco özvegyének egyben életfogytiglani nyugdíjat szavaztak meg és elhatározták, hogy a halottaknak emlékművet állítanak föl. A bizottság azon is fáradozik, hogy rábíri a szenátust arra, hogy parlamenti vizsgálóbizottságot küldjön ki. A vizsgálóbizottság feladata az volna, hogy az igazságügyminiszteriumban felkutatassa az ügyvel kapcsolatos aktákat, amelyekben több, az elítéltek javára szolgáló adatot is találnának.

Őrzik Coolidge elnököt.

A washingtoni jelentések szerint Coolidge elnököt a detektívek egész hada őrzi. — Az elnök feleségével és fiával a Yellowstone-parkba utazott nyaralni. Amikor odautazott, vonata előtt egy külön mozdony haladt, amely kipróbálta a síneket. Nyaralóhelyén minden lépését száz és száz detektív őrzi. A kanadai jelentések szerint Taftot, a legfelsőbb szövetségi törvényszék elnökét is őrzi. Point Aupi városban levő lakása erős felügyelet alatt áll

mert attól félnek, hogy az anarchisták merényletet követnek el ellene.

A párisi forrongás ilesztő képe.

A Párisból érkező jelentések alapján most lehet csak teljes képet alkotni arról a zavarról, melyet a kivégzés híre Franciaországban okozott. A tömeg mindenütt tört és zuzott, főleg a kávéházakat és barokat pusztítva, amelyekbe „Le a burzsoával” felkiáltások közepette rontottak be. A károk súlyos milliókat tesznek ki. A rendet csak jóval éjféli után lehetett végre helyreállítani, azonban még akkor is történtek egyes külvárosokban összejelzők és rombolások. A rombolások — a hivatalos vélemény szerint — előkészített propaganda művei, miután meghatározott pontos időre vonult a tömeg a boulevardokra.

Általános sztrájkjal tüntetnek a franciák.

A szociálista városi tanácsokkal rendelkező városokban felárbóca eresztették a lobogókat és mindenütt heves tüntetések voltak. Toulonban a szakszervezetek vezetősége felhívást bocsátott ki a munkásokhoz, amelyben felszólította őket arra, hogy szeptember 19-én, amikor az amerikai légionáriusok küldöttsége megérkezik a francia ünnepekre, tiltakozás jeléül tegyék le a munkát és akadályozzák meg az amerikaiak partraszállását. Rouenben a tüntetések alatt számos sebesülés történt. Lille város szociálista polgármestere levélben értesítette Sarraut belügyminisztert, hogy a halál hírére felárbóca eresztette le a zászlót s hogy a város nem hajlandó résztvenni szeptember 19-én az amerikai légionáriusok tiszteletére rendezett ünnepeken. Törvényben. Lyonban és Toulouseban is nagy tüntetések voltak az amerikaiak ellen és a hatóságok attól félnek, hogy a szeptember 19-ike is véres napja lesz Franciaországnak.

Az angol munkásság új tüntetésre készül.

A berlini jelentések szerint tegnap reggel érkezett Berlinbe James Waker, Newyork polgármestere. Érkezése alkalmából a rendőrség széleskörű intézkedéseket fogantatott. Még utközben táviratilag értesítették, hogy ne a Friedrichstrasse-i pályaudvaron, hanem már a Zoo-állomáson szálljon le. Itt várta a polgármestert az amerikai követség több tagja, akik zárt autón, rendőrkordon közepette kísérték el a követséghez. Az egész vonalon megerősített rendőrcsapatok őrködtek. Így tüntetés nem volt. A londoni jelentések arról számolnak be, hogy vasárnap délutánra az angol munkásság újabb tüntetést rendez. A független munkásság gyászjelvényeket készített, amelyeknek domborműve az igazság halálát fogja jelképezni és rajta lesz Sacco és Vanzetti képe is. A Daily Telegraph és Daily Herald hevesen támadják az amerikai igazságszolgáltatást.

Megismétlődtek a tüntetések a francia fővárosban.

Párisban tegnap este megismétlődtek a kommunistatüntetések, amelyekben több tüzés dörrent el, sebesülés azonban nem történt. A tüntetőket a hirtelen jött zápor kergette szét, a rendőrség azonban többeket előállított. A belügyminisztérium rendelkezése szerint a lefegyvertettek ellen a legszigorúbban fogják eljárni. A külföldi tüntetőket haladéktalanul kiutasítják az ország területéről. Sokezer amerikai menekülve hagyta el a fővárost, mert a tüntetések ele főleg ellenük fordul. A tüntetők vezetői az amerikai üzletek kifosztására izgatják a tömeget:

— Le Coolidgeval! Le a lincselő igazságszolgáltatással! — ordította a tömeg és megtámadták az amerikai üzleteket és többet kifosztottak teljesen kifosztottak és szétromboltak.

Tüntetések Belgiumban, Bombamerénylet Amerikában.

Brüsszelből jelentik: Tegnap este hatalmas tömegek nagy tüntetéseket rendeztek. Több kávéházat, üzletet megtámadtak és kifosztottak. A rendőrség karddal és gummibattal verte szét a tüntetőket.

Genéből jelentik: Az államügyész a tüntetőkkel szemben a legszigorúbban jár el. Mint-hogy a tüntetések Svájcot a külfölddel szemben rendkívül kínos helyzetbe hozták, a tüntetőket súlyos fegyházbüntetésre ítélik.

Csikágóból jelentik: Az olasz negyedben bombamerénylet következettében öt ház teljesen elpusztult, sok porrá égett. A robbanások három embert megöltek és nagyon sokat megsebesítettek.

— Eljárás a görög exdikátor felesége ellen. Athénből jelentik: Az ügyészség eljárást indított Pangalos exdikátor felesége ellen, aki szintén azzal vádolnak, hogy részese az összeesküvésnek, amely a kormány ellen irányult és amelyet csak a napokban fedeztek fel. Ugyanekkor a kormány elhatározta, hogy száz tisztet, altisztet és polgári személyt, akik résztvettek a pangalista-összeesküvésben, száműz az országból.

Aradi uriaszony autóbalesete.

Menetközben kigyuladt és elégett Tornyai Gyula volt szenátor autója.

(Arad, augusztus 25.) Veszedelemes autóbaleset történt dr. Weil Károlyné, ismert aradi uriaszonnal. Dr. Weil Károlyné tegnap Timisoarára (Temesvárra) utazott édesatyjának, dr. Tornyai Gyula volt szenátornek Aga-autóján. Miután késő este akart csak vízszándékulni, soffört is vitt magával, dacára annak, hogy szenvedélyes és gyakorlott autóvezető. Társaságában volt Kendia Mici aradi urialeány, dr. Weil Károly ügyvédi irodájának a kisasszonya. Este tíz órakor indultak vissza Temesvárról. A kocsit egész uton jól haladt, azonban fél 11 óra tájban Orczyfalvától öt kilométernyire hirtelenül láng csapott ki a motortól, amely égni kezdett. A sofför nyomban fékezett, azonban, miután a lángok mindinkább nagyobbak lettek, dr. Weil Károlyné kigyúrt az autó hátsó részénél. Az uriaszony, egy az ut mellett álló kőrákásra esett, ahol megsértette mindkét térdét. Utána ugrott Kendia Mici is, akinek az ugrás következtében a csuklója ficamodott ki.

Mindhárman hamarosan az oltás munká-

jába fogtak. Homokot szórtak az égő motorba, az uriaszony ledobta kabátját és ezzel igyekeztek elfojtani a mindinkább hatalmasabbá váló tüzet, azonban hiába. A lángok átcsaptak a karosszériára, amely szintén tüzet fogott. A szél még inkább elősegítette a tűz terjedését és félóra alatt az autó, az első két gummi kivételével teljesen a tűz martaléka lett. A baleset áldozatai most már egy autót vártak, amely beszállítja őket a városba. Az idő mind hűvösebb lett, azonban autó nem jelentkezett. Reggel hat óráig ültek az árok szélén, segítséget várva, míg megérkezett Szana Zsigmond bankigazgató autója, amely beszállította őket Aradra. Dr. Weil Károlyné sérülése szerencsére egészen jelentéktelen, amely néhány nap alatt teljesen meggyógyul. A baleset hire, amelyet természetesen kiszervez kolportáltak a városban, nagy meglepetést és sajnálkozást keltett és az uriaszont ma már számos ismerőse kereste fel, hogy a baleset iránt érdeklődjön.

A cluji vonat titokzatos kalandja.

Halálos fenyegetéssel arra kényszerítették a váltóórt, hogy a Cluj felé menő vonatot nyílt pályán megállítsa.

(Az Aradi Közlöny cluji tudósítójának telefonjelentése.) Az Egeres község tőzszomszédságában levő 90-es számú vasúti órházban tegnap éjszaka titokzatos esemény játszódott le. A váltóór, Cordis János vészjelekkel leintette az Oradea felől jövő éjszakai személyvonatot. A vonat személyzete megállás után felelősségre vonta a váltóórt, aki azonban felelet helyett halásápadtan hebegett néhány szót, azután ájultan esett össze. A vonat természetesen nagy késéssel érkezett meg Clujra, ahol nyomban jelentést tettek az esetről a csendőrpáncsnokságnál, amely azonnal megindította a vizsgálatot. Elsőnek a váltóórt hallgatták ki, aki elmondta, hogy a vonat érkezése előtt negyedórával négy ismeretlen egyén állított be hozzá e szavakkal:

— Hé, váltóór, állítsd meg a vonatot, amely erre jön, mert Clujra akarunk utazni.

A váltóór igyekezett megmagyarázni a kérés teljesíthetlenségét, ekkor azonban az éjszakai látogatók egyike tört rántott elő, kétoldali pedárvolt és ezzel fenyegették meg a váltóórt, hogy azonnal meggyilkolja, ha nem állítja meg a vonatot. A váltóór a fenyegetés hatása alatt kénytelen volt a parancsnak engedelmessé válni. A letartóztatásban levő váltóór fantasztikus vallomását megerősítette felesége is, sőt maga is megállított vonat személyzete is elismert annyit, hogy lefékezés után a négy egyén valóban a vonat tulsó oldalán észrevétlenül felugrott az egyik kocsi. A titokzatos eset ügyében a csendőrség tovább folytatja a vizsgálatot.

T A R C A.

A cárné zongorája.

Emlékek a hadifogság idejéből.

Irta: Hubert Péter.

Október végén voltunk. Darabos jegek csuszak végig a Neva tükörén s a járókelők hiányos cipőit, pimijeit zuzmarásra rágta a hideg. Az én láptyim, — ez a nyírfarostból font bocskor — azonban állta a hideget, de egy kissé mégis leverően bizzarnak tünt fel előttem belépni velük olyan helyre, ahol egy isteni hatalmaság talán még akkor is selyemcipőbe rejtette a lábait, amidőn aludni tért.

Egy hajó szirénája szétfűtyüli gondolatelmélyülésemet. Lehajlok s a láptyit szorosabbra kötöm; foltos bundámat körülöttem magamon s mire a palotához érek, úgy érzem a frissen hulló hó fehérségében magamat, mint egy avasodó bronzszobor, mely vágyódva tárja ki a karjait egy fejedelmi fészék fejedelmi illata után. Benyitok a gárda-portások részére épített tágas helyiségbe. Szotykos hadifoglyok, rongyos muzsikok, petrogradi jasszok, evolucionerek álltak körül csoportonként egy-egy hevenyészett ciceronét, akik jórészt azzal voltak elfoglalva, hogy a beléptidij gyanánt felajánlott kenyérdarabokat tömőköték a zsebeikbe. Az egyiknek különösen volt valami élelmesség a zsemeiben s a diszkrét koldulásnak valamilyen lebilincselő némmel egészítette ki velem a maga csoportját.

— Rögtön indulunk! De figyelmeztetnem kell önöket, hogy ami ebben a palotában a cárné volt, abból semmi sem ragad a látogatókhoz. Fegyvert, bombát, ha ilyen akadna talán önöknél, szolgálaton kívül kell helyezniük. Mehetünk!

Fehér, márványoszlopos csarnokba lépünk, amelynek az ugyanolyan stilusu Szentgyörgy-terem ad folytatást. Minden évben, szent György-napon a gárdaezred tisztjei részére bált rendeztek itt a cár védnöksége

alatt s ugyancsak itt mosta meg a cár annak a tizenkét koldusnak a lábait, akik a husvét szertartások közepette a felsőges családot s az egész udvart a krisztusi alázat erényeire emlékeztették.

Az első, tulajdonképeni lakosztály a cár személye körüli miniszteré. Jobboldalt a falon, közvetlen az ajtó mellett függ a cárné újjos portréja. A forradalom hevében valaki karddal, vagy késsel végig belehasított a vászonba. A hófehér asszonyi test csaknem eleven fizikum s a vágás hosszában szinte vér látszik végigselymesedni.

A következő terem a cár dolgozó szobája. A bal szegletben, a széles ivü ablak közelében egyszerű antik íróasztal, teleszórtan csecsebecsés írószerekkel. Zsöllyék művészi összevisszaságban. Az egyik magas támlájú széknek a karfáján puskagolyó furt magának helyet. Az ember önkéntelenül körülnéz s azonnal megtalálja rá a magyarázatot:

A golyó voltaképen nem is annyira a cárt, hanem Kerenszkijt, vagy Miljukovot találta volna el, ezeket a koronázatlan menyevik-goduszárokat, ha netán eszükbe jutott volna az atyuska tüzhelyén a saját nagyravágásuk parázsát lánggra lobbantani.

Néhány kisebb terem elkerülésével egy remek könyvtárszobába érünk. A mennyezet impozáns, a falak magasak s rajtuk a művészi paketta-burkolás tömör, de nem fullasztóan súlyos. Szinte lengővé teszik a falak közepvonalan végigszaladó erkélyfeletti részt a mennyezet allegorikus faragásai. Kibuzok egy könyvet: Bakunin. A könyv lapjairól hiányzik az olvasatlanság himpora. A cár unatkozik lelapozta róluk. Egy másik: Owen. A szociális harcok gyémántszűrője. Shelley. Rabindranath Tagore. Puskin! A cicerone szívéből mérhetetlen szlav büszkeség húzódik fel a szemébe. Az egész világ Puskinja!

— És Petőfi? — kérdelem.

Küzködik, akadozik. Pjetefi, Pjetefi...? ! szintén! Tudom, hogy nagy, de nem tudom,

hogy kié. Talán ausztricki volt... Keserű harag vonaglik végig az orcomon. Az osztrák politika itt is letépett rólunk egy isteni szárnyat, hogy milliók hódoló üdvözléte mellett keresztül repülhessen a világéteren.

— Hát valóban nem tudod, hogy kié volt Petőfi?

— Nem!

— A mienk, magyaroké!

„Dicső nép volnátok, de azt mondják, hogy úgy éltek, mint a gyöngy: nem akartok feljönni a tenger fenekéről!”

Tovább megyünk. Lerémített illat nyújtózkodik szét Feodorovna, az egyik cárlány hálószobájából. Belépünk. Az egyik falusi muzsik lehajtja az ágyról a védő burkot s amit az ágyban látunk, nem egyéb, mint a kék és fehér mesék könyve, tele messziről hallható aranykacagásokkal. Istennők hattyutollas álonlaza ez s a muzsik megdöbbenve kiált fel: Az én galambom! Ne ilyenbe belefeküdni, pedig egészen biztos, hogy nincsen poloska csernük. A rákövetkező durva kacagást már a cárné zongaratermében hallom. A zongorán a narancs és citromsárgaszínű ölelkező keverednek bele a XIV. Lajos korabeli intárziás francia idyllekbe. A billentyűk selyemnél érzékenyebb rugókon fekszenek; lenyomok egyet. A hangban ismeretlen édességet érzek.

— Talán játszani akar? — kérde tőlem a cicerone.

Vonogatom a vállaimat. Megunják, elszédnek s én csendben leülök. A pedálon betakarom a láptyimmal azokat a nyomokat, melyeket a cárné hagyott legutoljára ott s elkezdem játszani a legkedvesebb dalomat: Az ég milyen szépen ragyog... Szívet felborító kontrasztok, sorsok legendája, a lehetőségek dicsőtelen sikitása könyöklék rá a zongorára s körülöttem a cárné tébolyosan szaladó fantomja. Serkise lát, mindenki hallgat. Mikor felállok, a cicerone elismerően veregeti a vállamat: Valóban, az önök melódiája nagyon bus, nagyon szép. Lehet mosolyogva zokogni fölük. A cár-

Öngyilkos lett a hivatalos lap igazgatója.

Visszaéléseket fedeztek fel az államnyomdánál. — Sok milliót sikkasztott az adminisztrátor. — Büntetés elől menekült a halálba Tomescu igazgató. — Ötven millióra rug az elsikkasztott összeg. — A mai minisztertanács felfüggesztette a hivatalos lap vezérigazgatóját.

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata). A főváros gazdasági köreit és politikai rétegeit egyaránt megdöbbentette az a tragikus öngyilkosság, melyet tegnap délután 6 óra tájban követett el Tomescu Traian, a Monitorul Oficial nyomdájának adminisztratív igazgatója. Tomescu, aki egész nap normálisan, minden különösebb izgatottság nélkül végzte teendőit, este fél 6 felé visszavonult a nyomda mellett levő irodájába. A közelben már senki sem tartózkodott és így senki sem hallotta, amikor Tomescu browningjával szívenlőtte magát. Tettét körülbelül egy fél óra múlva fedezték csak fel és nyomban értesítették a mentőket, akik azonban már csak a beállott halált konstatálhatták.

Az öngyilkosságról értesítették a rendőrséget, ahonnan egy bizottság szállt ki a helyszínre. A bizottság rövidesen megállapította, hogy Tomescu azok miatt a nagyszabású visszaélések miatt lett öngyilkos, melyek nemrég kerültek napvilágra és melyeknek kivizsgálása érdekében a Monitorul Oficialnál már napok óta hivatalos vizsgálat folyik. Tomescu erősen bele volt keverve ezekbe a visszaélésekbe és ezért kellett ezt a tragikus megoldást választania, ha nem akart bíróság elé kerülni.

A visszaélések abból állottak, hogy a nyomda alkalmazottai sok embertől vették fel előfizetést, mely sohasem került a lap pénztárába, másrészt pedig a nyomda számos olyan nyomtatványt készített állami papíron és munkaerővel, melyért a pénzt Tomescu vágta zsebre. Politikai körökben az a vélemény, hogy a sikkasztást és a panamákat nem egyedül Tomescu követte el és rövidesen várják a vállalat vezérigazgatójának felfüggesztését és menesztését is.

A nagy feltűnést keltő öngyilkosság újabb

részleteiről bucaresti-i tudósítónk még a következőket jelenti:

Tegnap délután Traian Tomescu, az államnyomda igazgatója irodái szobájában, miközben a rovacsozó bizottságot várta, revolveréből magára lőtt. A hivatal szolgálója akadt rá a vérben fetrengő igazgatóra, akit azonnal kórházba szállították, de már nem lehetett rajta segíteni. Az öngyilkos igazgató három levelet hagyott hátra, amelyek közül egyet a Monitorul Oficial igazgatóihoz, Falcionuhoz, egyet Gral ügyészhez és egyet feleségéhez intézett, akitől bocsánatot kért tettéért. Petrini pénzügyi vezérfelügyelő ma délelőtt átvizsgálta a Monitorul Oficial könyveit és megállapította, hogy Tomescu több milliót elsikkasztott az államnyomda pénztárából.

A Monitorul Oficial adminisztratív igazgatójának öngyilkossága ügyében a mai lapok aztán igen érdekes újabb részleteket közölnek arról, hogy mi készítette Tomescu igazgatót az öngyilkosságra. Tíz nappal ezelőtt egy vezérfelügyelő jelent meg a Monitorul Oficial irodájában, hogy felülvizsgálja a hivatalos lap számadásait. A vizsgálat sokmillióra menő sikkasztást fedezett fel, amely Tomescu igazgatót terhelte, aki a szégyen elől a halálba menekült. Az igazgató számos levelet hagyott hátra. Egyikben a feleségétől és a családjától kér bocsánatot. Az ügyészhez intézett levelében hangoztatja, hogy barátai kergették a bűnt és ezért válik meg az élettől.

Miután a sikkasztások elkövetését a lanya ellenőrzés tette lehetővé, számolnak azzal, hogy a Monitorul Oficial vezérigazgatóját, Falcionut a napokban kicserélik.

Bucuresti-i tudósítónk esti távirati közlése szerint Tomescu igazgató öngyilkossága ügyében megindított vizsgálat kiderítette,

nő fürdőszobájában szemsimogató csodát vártam; kéjesen ömlő puhaságot s fantáziám ideg márványmedencébe, csupasz márványlépcsőbe ütközik. A vízcsapok egyszerű izlésű ötvösmunkák s mindegyiken más és más hőmérsékletű víz folyt keresztül a fürdés ideje alatt. Vezetőm odahajlik a fülemhez s diszkrétan susog beléje:

— Rasputin sokszor elkísérte egész az ajtóig a cárnét. Rasputin, a püspök... A gyönyör illanásainak élő ciszternája. Mondják, hogy amelyik nő a közelébe vetődött, félig ájultan hallgatta az isteni érzékiség csevegő hangját, az anyaság utáni vágyak észbontóan édes fájdalmát s Rasputin olyan égbe ragadta őket, ahol ő volt az isten s méhnyitó rózsaszínű mézzel kente be számukra a sexualis abstinencia fekete kenyerét. Ezt az ortodox sexualitást talán a Szármát hosszan elnyelő nevetése és a szibériai hómezők mélabus elgondoltsága oltja be az igézet után álmódzva dobogó orosz szívekbe, de igazán kifejezésre juttatni csak Rasputin tudta, az oroszoknak ez a tüneményes pályát befutó Boccacciója.

Amilyen ortodox jellege van a prémszegélyű cári koronának, ép olyan a trónterem is. A falakon kék-fehér sávban szaladó mezők belefröccsent bizánci, figurális ékítésekkel, mik a kupola alakba formálódó menyezeten bámulva hökkennek meg a szétrajzó arany és ezüst csillagok előtt. Csillagos éj, csillagos trón. Magasan ívelő mindkettő, rajtuk egymással dulakodó színek; még Rettenetes Iván se tudná csendbe rémiteni őket. A képcsarnok bejárata előtt egy kis ágyu-nippet veszünk észre. A Krupp-féle ékszergyárban készült, — mondja nevetve a mi vezetőnk. Minden szerkezetében tökéletes.

— Nézzék meg a melléje rakott shrapnell-

lövegeket. Szinte rákiváncsoznak az ember szívére. Vilmos küldte Miklósnak ajándékba. A porosz sas akkor még nem berzenkedett a miénkhez s örömmel engedte magát befogni ez elé a kis acélbögre elé. A cárevicsnek addig mutogatták, hogy hogyan kell hangtalanul játszani rajta, míg végül eltökélte, hogy hangot ad a játéknak. Egyszer valami ürügy alatt elődalgott a nevelőjétől s éppen tüzelésre készült, mikor egy véletlenül arra haladó gárdatisztnak sikerült még idejekorán keresztbe fektetni a pálcáját a kis cárevics kacsóján.

A heves iramban siető alkonyat rohamosan emésztli fel a képcsarnokban borongó világozottság. A falakon elmosódó szürkéségből csak lassan csillog fel a festészet ezer ágba, ezen színbe szakadó medre. Futurista aktok, aranypelyhes állatok, kubista házak lubickolnak, omlanak egymásba a csinkvecsento angyalos festményeivel együtt, mint egy pracludiumát képezve annak az óriási festménynek, mely a vörhenyes háttérben betegítő komorsággal húzódik meg. Odamegyek s ahogy elolvassom, az ujjaim rágórcsúlnak a vászon szélére. A mi roszdávörösen égető tragédiánk: A világosi fegyverletétel. Iszonyú nép vagyunk mi. Ha életerőtől dobog a szívünk, a földnek minden lakói perverz hallgatással válszólnak rája s ha a gladiatori küzdelemben fekvő maradunk a porondon, Nerók lefelé tartott hüvelyk-ujjait taszítják a szemünk elé — Habet! Recipe ferrum! Ez a magyar. Meg, amit az Izvjeszt irt annakidején rólunk:

„A magyar nekiveti a hátát a Kárpátoknak s egy viaskodó oroszán örjögő fájdalommal védi az ő ezeréves barlangját. Halandó oda be nem hatolhat. Az olyan katonát a harctéren meg kell ölni, de ha fogságba estek, tisztelni és becsülni kell őket“.

hogy az elsikkasztott pénz horribilis összeget tesz ki. Tomescu hátrahagyott levelében súlyosan megvádolja Falcionu vezérigazgatót is. Az Adeverul szerint biztosra veszik, hogy Falcionut még ma leartóztatják. A Politica szerint az elsikkasztott összeg 50 milliót tesz ki.

A nagyarányú sikkasztás ügyével a mai minisztertanács is foglalkozott. Duca külügyminiszter jelentette a kormány tagjainak a Monitorul Oficialnál történt sikkasztást. Elhatározta a minisztertanács, hogy Falcionu vezérigazgatót és Petru Vasile pénztárnokot azonnal felfüggesztik állásuktól és az ügyet az ügyészséghez teszik át. Ezzel kapcsolatban a minisztertanács kimondotta, hogy a jövőben az összes közintézmények gazdasági vezetését gyakran és a legszigorúbban fogják ellenőrizni.

Aradra érkezett a városi mérnöki hivatal fegyelmi biztosa.

Hoiescu vezérigazgató holnap kezd meg a vizsgálatot. — Hazarendelték a szabadságon levő Muresan főmérnököt.

(Arad, augusztus 25.) Ma délelőtt értesítést kapott a város vezérigazgatója Hoiescu Miklós közlekedési vezérigazgatótól, aki jelenleg a cluj-i üzletvezetésénél teljesít szolgálatot és akit a minisztérium Arad városi mérnöki kara elleni vizsgálat lefolytatására küldött ki, hogy ma déli fél 2 órakor megérkezjen Aradra. A vezérigazgató az átiratban közölte már, hogy a vizsgálatot jöveteken reggel kezdi meg a mérnöki hivatalban és kéri az összes városi mérnököket, hogy ezidőre álljanak rendelkezésre. Dr. Mureviciu Vince helyettes-polgármester azonnal megtette a szükséges intézkedéseket és sürgősen visszahívták Aradra a jelenleg szabadságon levő Muresan János városi főmérnököt. Egyben megtették a rendelkezéseket, hogy az összes szükséges akták a miniszteri vizsgálóbiztos rendelkezésére álljanak, sőt az irányban is történtek intézkedések, hogy amennyiben Hoiescu vezérigazgató tanukihallgatásokat akar eszközölni, az illetők szintén a rendelkezésre álljanak.

A vizsgálat tárgyát főleg Siclovan György tisztviselő fegyelmi ügye képezi. Emlékezetes még, hogy az egyik tanácsulésen egy városi tanácsos szóváltotta, hogy Siclovan György olyan kijelentést tett, hogy a kapott pénzből egy városi mérnöknek is ad és ezért kell olyan sokat kérnie a felektől. A felszólaló tanácsos írásbeli deklarációt mutatott fel. Az interpellációból kifolyólag a városi mérnök kar aztán fegyelmi vizsgálatot kért maga ellen, annak megállapítására, vajon megfelel-e a valóságnak Siclovan kijelentése. Ha pedig megfelel, hogy ki az illető mérnök, aki pénzt kapott. A vizsgálat főleg erre terjeszkedik ki és ezért nagy érdeklődéssel várják városi körökben az ügy fejleményeit.

Ma délelőtt történt megérkezése után különben az Aradi Közlöny munkatársa beszélgetést folytatott Hoiescu vezérigazgatóval, aki egyelőre csak ennyit mondott: — Ma még nem tudok semmitsem, mert csak holnap kezd meg a vizsgálatot. Azt valószerűleg már tudják, hogy a közlekedésiügyi minisztérium bizott meg a mérnöki hivatal elleni vizsgálat lefolytatására. Holnap reggel megkezdem a munkát és lehetséges, hogy már a déli órákban konkrét eredményre lesz a vizsgálatnak.

— Amerikai újságírók Budapesten. Budapestről jelentik: Ma délelőtt megérkeztek Budapestre az amerikai újságírók, akiknek a látogatását már előre jelezték. Délelőtt Vass miniszterelnökhelyettes, majd Walkó külügyminiszter fogadta az újságírókat. A vendégek tiszteletére ma este a főváros bankettet adott, holnap Horthy Miklós kormányzó fogadja őket Gödöllőn, vasárnap pedig három csoportban a vidéken tesznek kirándulásokat. A vendégek hétfőn Bécsbe utaznak, ahonnan visszaindulnak Amerikába. Az amerikai újságírók elragadtatással nyilatkoztak Budapestről és arról a vendégszeretetről, amellyel fogadták őket. Kijelentették, hogy hasonló vendégszeretettel nem tapasztaltak az egész világon.

Várkonyi Mihály és
Raymond Griffith
legszebb filmje a:

Férjcsere
vigjáték.

Ma, a Marosparti mozgószínházban

Az előadások
fél 9 és 10 órakor kezdődnek.

Kehrling mesteri játéka Aradon

Szenzációsan szép volt a kettős bemutatón teniszmérkőzés. — Kehrling az egyesben győzött dr. Luppú felett, de a párost a dr. Luppú—Dörner-pár nyerte, Kehrling—Oláhval szember.

(Arad, augusztus 25.) Délben még rekkenő volt a hőség. De négy óra után baljóslatu fellegek terpeszkedtek rá az azurkék-ségre. Talán máskor, ily forróság után, hozsanna fogadta volna a megváltó záport, de ma, ma Kehrling Bélára volt mindenki kíváncsi. A világreklációban is hírneves teniszjátékosra, aki ritka vendég és értékes. Kár is lenne ma ezt a szép napot elrontani — és ezt gondolta a zivatar is, mert, ahogy hirtelen jött, szépen hamar el is ódalgott és az aradi elit-társadalom megkezdte felvonulását a Marospart felé, túl a várhidon, a Hellas-pálya felé, hogy szemtanuja lehessen ritkaság perceknek: Kehrling és dr. Luppú összecsapásának, valamint dr. Luppú, Dörner—Kehrling, Oláh férifáros küzdelmének, míg a Dörner, Fülöppné—Kehrling, Oláh négyes duett-meccs Oláh négyes gyengélkedése miatt elmaradt. Így egyszerre csöppent bele a közönség a legnagyobb attrakcióba: a két bajnok találkozásába.

Röppen a labda! Azaz talán gyorsított kifejezésben: cikázik. Mert heves a játék és igazán művészi, amely még Arad valóban pompás tenisz-mérkőzésekhez szokott közönségét is oly mélyen lebilincseli, hogy a kiborobanó taps szinte templomi áhitattal tölti elő. A szél próbálta csak megzavarni a mérkőzés szépségeit. A nézők között áberciherek magas kölcsöndíj mellett keltek el. A két versenyzőről azonban a hüvös idő dacára is vígan esörgedezik a verejték. Luppú dr. életének egyik legszebb játékát produkálja és ha nem is kétséges az eredmény, minden megnyert, illetve vesztett gémeinek bizony nehéz fáradság az ára s Kehrling ugyancsak megdolgozik a győzelemért. A meccset Luppú dr. nyert szettje vezette be 5:7 arányban, a másik három szett már Kehrlingé s ha esetleg a gémeik nem fejezik ki dr. Luppú szívszágát, a játék azonban méltán azt igazolta. Kehrling alakja és művészi színvonalon álló tudása szimpatikus a közönség előtt. Semhol semmi lokálpatriotizmus. Túntető melegségű taps a jutalom minden szép labdájáért. Ha mindkét versenyző elsősorban is a győzelmet, másodsorban azonban minden bizonnyal a szódavíz-ambicionálta, illetve favorizálta. A nagy szódásüvegek minden helyeserénél élénk keresletnek örvendtek.

Miután a elujl (kolozsvári) hölgyek díjért lefolyt férfi egyes befejeződött 5:7, 6:2, 6:0, 6:2 arányú szettállással, férifárossal folytatódott a verseny. Ennek érdekessége különösképpen abban rejlett, hogy az aradiak eddig úgy Clujon, mint Timisoarán (Temesváron) kapitulációra kényszerítették a nem kis játékerőt reprezentáló pesti ellenfeleket. És így volt ez most is. Az aradi attak erős. Dörner igen ügyes dr. Luppú mellett. A balkezes Oláh ugyancsak igyekszik Kehrlinggel egyetemben, de hiába, a 4:6, 6:3, 6:1 arányú aradi győzelem ellen nincs mentség. Szürkült már, mikor elszállt az utolsó labda. A közönség gyűrűje megbomlott. A távozással mindenki olyan emléket vitt magával, amely Kehrling művészi tudásának élményszerű leírás.

— Nagy szerencsétlenség a japán flotta gyakorlatán. Tokióból jelentik: A japán flottagyakorlatok alkalmával tegnap északon a Sunk torpedóromboló összeütközött két cirkálóval. Az összeütközésnek 129 halottja van.

Maniu Gyula kormányrajutást remél.

Szerinté Bratianuék után csak a nemzeti-parasztpárt következhetik. Presan tábornok tanácskozása Dan Severrel. — Elmarad a kormány újjászervezése. — Goldis László újból miniszter lesz?

(Az Aradi Közlöny bucaresti-i tudósítójának távirata.) A nemzeti-parasztpárt és a néppárt kollaborációs tárgyalásaival kapcsolatban, tegnap Maniu Gyula, a nemzeti-parasztpárt elnöke, érdekes nyilatkozatot adott. Maniu mindenekelőtt azt hangsúlyozta, hogy semmiféle fuzióra sincs a nemzeti-parasztpártnak szüksége. Nem tartja óhajtatónak a néppárttal való fuzionálás bekezdését sem. Az az álláspontja Maniunak, hogy a nemzeti-parasztpártnak meg kell tartania privilegizált ellenzéki helyzetét. Meg kell tartania azt a kivételes erőt, amely abban rejlik, hogy a parlamentben egyedül képviseli a kormányképes ellenzékét. Ha Bratianu megy, nem jöhet más, — az ő véleménye szerint — csak a nemzeti-parasztpárt. A régenstanács, amely az alkotmányhoz kell, hogy ragaszkodjék, tökéletesen tisztában van azzal, hogy a nemzeti-parasztpárt parlamentti és politikai szerepe milyen sulyal esik a latba, ezért semmi szükség sincs a nemzeti-párt erejét összeolvadásokkal látszólag támogatni, de valójában gyengíteni.

Presan tábornok Szovátán.

Maniu Gyula nyilatkozata nyomán még nagyobb feltűnést kelt politikai körökben, hogy Presan tábornok tegnap igen fontos tárgyalásokat folytatott Dan Severrel, az ismert parasztpárti vezérrel, az egykori Stirbey-kormány volt pénzügyi államtitkárával. A tárgyalásokról pozitív értesülések nem szivárogtak ki, de politikai körökben nagy jelentőséget tulajdonítanak ennek a találkozásnak, annál is inkább, mert Szováta, a fiatal nemzeti-parasztpárti politikusok nyári nyaralóhelye, az utóbbi években nagy szerepet játszott a készülő politikai akciókban. Az elmúlt évben Szováta indultak meg a nemzeti-párti—liberális tárgyalások. De különös jelentőséget tulajdonítanak a tárgyalásoknak azért is, mert Presan tábornoknak nemrégiben fontos szerepet szántak a politikai élet kibontakozásában és a Stirbey-kormány lemondása előtt őt emlegették a nemzeti kormány elnökének. Szováta várják ma Tatarescu miniszter is. Vasárnap érkezik Szováta Mária királyné rendes szokásos évi nyaralására.

Késik a kormány átszervezése.

Emlékeztet, hogy amióta az új kormány hivatalba lépett, a bucaresti-i sajtó egy napig sem szünt meg azt hangoztatni, hogy a kormány összetétele csak ideiglenes jellegű és a kormány átszervezésére rövidesen sor fog kerülni. Annak idején a bucaresti-i lapok állandóan hangoztatták, hogy a kormány jelenlegi összetételét a választásokra való hangulatcsinálás determinálta és így jutott Stelian Popescu, Argetoianu, valamint Lupu bársonyszékhez. A legutóbbi napokban már, mint befejezett tény regisztrálták azt a tényt, hogy az őszi parlamentti ciklus megnyitása előtt teljesen átszervezi Bratianu Ionel kormányát és a liberálofil miniszterek rovására tárcához juttatja a párt több régebb kipróbált vezérét, akik kitartóan reklamálják hétről-hétre az elmaradt miniszteri széket.

Ma azonban a bucaresti-i lapok — különösen a Cuvantul — már arról adnak hírt, hogy a miniszterelnök a kormányát szervezés gondolatát teljesen elejtette. E hírek szerint Bratianu Ionel arra a megfontolásra jutott, hogy a frakciókat jelentő pártvezérek kollaborációjának segítségével szélesebb alapokra tudja fektetni kormányzati rendszerét és nem megvetendő népszerűsége tesz szert, az e frakciók mögé feltolódó, habár csekély számú tömegek előtt. Ezt a népszerűséget, amelyet Stelian Popescu, Argetoianu és Lupu párthívei között szerzett a kormány, a miniszterel-

nök most nem akarja feláldozni, még ha ennek árán egynémelyik miniszteri tárcára aspiráló liberális vezér elégedetlenségét kell is elviselnie.

Goldis László miniszter lesz?

A kormányát szervezés elmaradása miatt belátható időn belül nem jutnak miniszteri tárcához Chirculescu, Vaitoianu, Banu, valamint Jean Th. Florescu, a volt igazságügyminiszter, akit azzal kárpóoltak az elmaradt miniszteri székekért, hogy őt nevezték ki az interparlamentaris konferenciára utazó román delegáció elnökévé. Még a legtöbb reménye van a miniszteri székekhez Mosoiu tábornoknak, aki a választások alatt megbecsülhetetlen szolgálatokat tett a pártnak Biharmegyében.

A lapoknak a kormányát szervezés elmaradásáról szóló hírt megerősíteni látszik az a körülmény is, hogy Bratianu Ionel nem zárkózik el attól a gondolatától, hogy pártját még egy utóbbi frakcióval, az úgynevezett Goldis-frakcióval kibővítsék. Ebben az irányban már meg is indultak a tárgyalások és az sincs kizárva, hogy hosszú hanyattatás után Goldis útra miniszteri tárcához jut.

Gyermekkocsik és székek
leolcsóbban Hegedűs-cégnél Aradon.

Megszünik

a központi kisdudóvó Aradon.

Kitelepítik a vármegyeház kertjéből. — Küldöttség megy Georgescu prefektushoz.

(Arad, augusztus 25.) Georgescu János megyei prefektus úgy a múltban, mint a jelenben széles körben ismertté vált arról, hogy a legmelegebben támogat minden iskolaépítési akciót, amit bizonyít az a tény is, hogy Arad megyében számos iskola építése fűződik az ő nevéhez. Az aradi közönség nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül rokonszenvvel is figyeli azt a nagyarányú munkásságot, amit a prefektus a kultúra érdekében kifejt és ezért annál nagyobb meglepetést okozott az a hír, amelyről az óvodagyermekek szülei a napokban értesültek. Hír szerint ugyanis Georgescu prefektus a megyei parkban levő óvodát ki akarja telepíteni a jelenlegi helyiségéből. A szülők meglepetéssel fogadták a hírt, amely egyszermind az óvoda megszűnését is jelenti, miután a belváros területén a jelenlegi viszonyok között lehetetlen más megfelelő épületet az óvoda céljaira találni. Azok a szülők, akiknek gyermekei a múlt évben is a megyeházi óvodába jártak és azok, akik ebben az évben akarták odavinni gyermekeiket, pénteken délután öt órákor az óvoda helyiségében megbeszélést tartanak ebben az ügyben. A szülők küldöttségben kelek fel Georgescu János prefektust, akinek ki akarják fejteni, hogy a megyeházi kertből való kitelepítés egyszermind az óvoda megszűnését jelenti és ezért kérik fogják, hagyja meg az óvodát jelenlegi helyén. Bizonyos, hogy Georgescu János prefektus, aki iskolákért oly sok áldozatot hozott, nem veszi a szülők nehéz helyzetét és meghagyja mostani helyén a megyeházi óvodát.

— Meghalt a magyar feministák vezére. Budapestről jelentik: Glücklich Vilma, a Feministák Egyesületének lelkes elnöknője, Bécsben hirtelen elhunyt. Kitünő szónok és hihetetlen agitátorikus erő nyilvánult meg minden szavában. Tegnap temették el nagy részvét mellett Bécsben.

Jön!

A legszebb, a legcsodásabb és a leglátványosabb film a **BEN-HUR** az Erzsébet mozgóban

Jön!

Incidens a népkisebbségi konferencián.

Éles vita az új tagok felvétele körül. — Az elégedetlen delegátusok kivonultak az ülésről.

(Az Aradi Közlöny Genfben ki- küldött tudósítójának jelentése.) A nemzeti kisebbségek kongresszusa egy fél- nap késéssel kezdődött. A megnyitás elhuzó- dását az ujonnan jelentkezett kisebbségi cso- portok felvételének ügye okozta. A harmadik kongresszus megnyitása küszöbén a követ- kező, a szervezethez eddig nem csatlakozott kisebbségek jelentkeztek felvételre: A fehér oroszok Lengyelországból és Litvániából, a frizek Németországból, a bolgárok Jugoszlá- viából és Görögországból, a zsidók Ausztriá- ból, valamint a litvánok Németországból. A kongresszus előkészítő bizottsága azt a dön- tést hozta, hogy az ujonnan jelentkezett ki- sebbségek delegátusai megfigyelőként részt- vehetnek ugyan az üléseken, azonban ez alkalmal- lommal még szavazati joggal nem rendelkez- nek, mivel különböző okok folytán az ujonnan jelentkezett csoportok felvétele már nem volt keresztülvihető a kongresszus megkezdése előtt.

A Jugoszláviában és Görögországban élő bolgárok felvétele a macedón kérdés felhány- torgatását jelentette volna, a kisebbségi kon- gresszus azonban területi kérdésekkel nem akar foglalkozni. A jugoszláviai és görögor- sági bolgárok felvétele csak abban az esetben fog megtörténni, ha ezek a kisebbségek köte- lezik magukat arra, hogy a kongresszus ke- retében semmiféle irredenta, határ-revizíós mozgalmat nem fognak kezdeményezni, mi- vel a kisebbségi kongresszusok csupán a nem- zeti kisebbségek jogainak megvalósulásáért küzdenek, azonban nem avatkoznak be olyan problémákba, amelyek alkalmasak arra, hogy új fegyveres konfliktusokat idézzenek elő.

A németországi friz kisebbség felvétele azért nem történt meg, mivel a német birodalmi friz kisebbség egy része tiltakozott az ellen, mintha a frizek Németországban kisebbség lennének. Evvel a kérdéssel már a tava- lyi kongresszus is foglalkozott, annak kapcsán, hogy a németországi frizek különböző szerve- zetei memorandumot juttattak el a kisebbségi kongresszus elnökségéhez, melyben leszöge- zték azt, hogy a németországi frizek a nagy német nemzet egy részének és nem idegen or- szágban élő kisebbségnek tekintik magukat. A friz lakosság egy töredéke azonban az idén is felvételre jelentkezett. A kisebbségi kongresz- sus irodája a felvétel ügyében való végleges határozat előtt még egyszer meg fogja vizs- gálni a németországi friz-problémát.

A harmadik ujonnan jelentkezett csoport, amelynek felvétele nehézségekbe ütközött: az ausztriai zsidó kisebbség. A kongresszus tul- nyomó többségének az az álláspontja, hogy a zsidók nem tekinthetők nemzeti kisebbségnek, mivel nincsen önálló nyelvük és kulturájuk, annyira asszimilálódtak a német kultúrához, hogy az ausztriai zsidóknak csupán a hitéletük különbözik az ország többi lakosaitól. A val- lás különbözősége azonban még nem alap arra, hogy egy ország lakosságának valamelyik csoportját nemzeti kisebbségnek ismerjék el. Az európai kisebbségi szervezetnek vannak zsidó kisebbségi csoport-tagjai Lengyelor- szágból és a többi kelet-európai államokból, ezek azonban az illető államokban teljesen ön- álló népi életet élnek és kulturájukban, vala- mint nyelvükben különböznek az illető államok többségi nemzetétől.

A felvétel tekintetében fennálló nehézsé- gek következtében az előkészítő bizottság kompromisszumos határozatot hozott, közölte az ujonnan jelentkezett csoportok delegátusai- val, hogy a felvételi idő és kellő előkészítés hiányában már nem volt keresztülvihető a kongresszus megkezdése előtt, azonban meg- figyelőként a fel nem vett kisebbségek kikül- döttjei résztvehetnek a kongresszus munká- lataiban a felvételtől való végleges döntésig.

A kongresszust, amint azt az Aradi Köz- löny rövid távirata jelentette, Wilfan József dr. elnök, olaszországi szlovén képviselő nyi- totta meg, mintegy száz delegátus és számos újságíró részvételével. Rövid francia beveze-

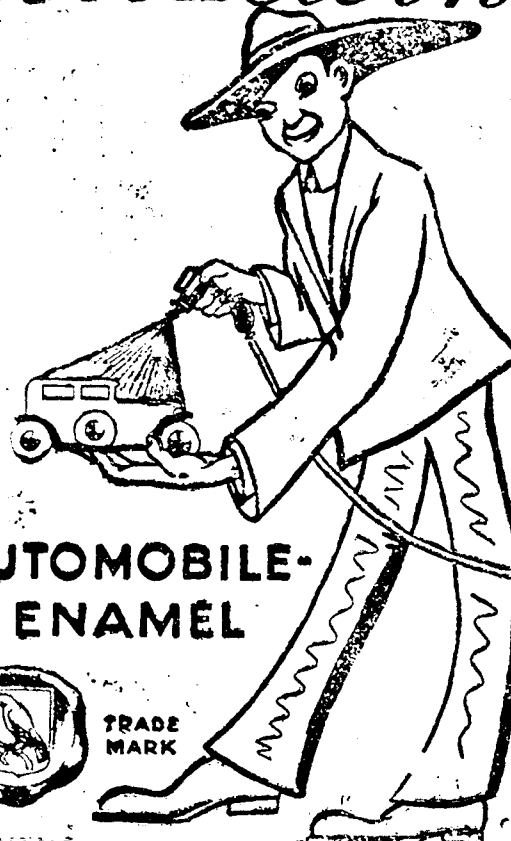
tés után Wilfan elnök német nyelven folytatta beszédét avval a megokolással, hogy a kon- gresszus összes tagjai beszélnek németül, fran- ciául azonban már kevesebben értenek. Wilfan elnök leszögezte azt az örömdendet tény, hogy az európai közvélemény egyre nagyobb ér- deklődést tanúsít a kisebbségi probléma iránt, amelynek kielégítő megoldása az európai béke egyik legfontosabb előfeltétele. Ennek ellenére az európai kisebbségi mozgalom eddig csak Esztországban és Lettországnban ért el lényeg- es eredményeket, ahol a kisebbségek teljes nemzeti-kulturális autonómiával rendelkeznek és az esetleges elnyomó törekvésekkel szem- ben hatékony törvények oltakna alatt állanak. Beszédének befejezésekor Wilfan elnök Európa ébredő lelkiismeretére apellált és meg- állapította, hogy a kisebbségek politikáinak ugyan, azonban a szolidaritás politikáját, európai politikát, az emberiség politikáját foly- tatják. Wilfan elnök után az egyes kisebbsé- gek delegátusai szólaltak fel. A csehszlovákiai, romániai és jugoszláviai magyar kisebbségi csoportok nevében Szüllő Géza dr., prágai képviselő üdvözölte a kongresszust és a maga részéről is leszögezte, hogy az európai béke csak akkor tekinthető biztosítottnak, ha nem lesznek elnyomott, elégedetlen nemzeti ki- sebbségek. Hasonló szellemben szólaltak fel Kacsmarek dr. a különböző lengyel csoportok, Motzkin Leó a zsidó kisebbségek, Schiemann Pál dr. lettországi képviselő a német delegá- ció és Maspons i Anglassell dr. a spanyolor- szági katalón kisebbség nevében.

A nemzeti kisebbségek konferenciájának tegnapi ülésén az állami szuverenitásról, a ki- sebbségi jogokról, a kisebbségek belföldi és államközi együttműködéséről, az európai békét veszélyeztető nemzeti türelmetlenségről és a nemzetiségi ügyek ismertetéséről szóló hatá- rozatokat fogadták el. Az értekezlet külön fel- hívta a Népszövetséget, hogy kezdjen hala- déktalanul hozzá a kisebbségi problémák ko- moly megoldásához. Az értekezlet utolsó ülésén egy incidens is támadt. Kacsmarek, a né- metországi lengyel kisebbség vezetője, úgy a lengyel, mint a többi németországi nemzeti ki- sebbség nevében bejelentette, hogy ezeknek a csoportoknak a képviselői egyelőre vissza- vonulnak a konferenciáról és várakozási ál- láspontot foglalnak el, mert a németországi frizeket ebben az évben sem engedték a kon- ferenciára. Rámutatott arra, hogy az értekez- leten bizonyos egyoldalú hatalmi politikai ten- denciák jutottak érvényre, amelyekkel nem értenek együtt. Christians, a németországi dán kisebbség képviselője, csatlakozott a nyilat- kozathoz, mire ezek a csoportok a többi állam szláv kisebbségi képviselőinek társaságában elhagyták a termet. Wilfan elnök sajnálkozás- sá jelentette ki az eljárás felett és leszögezte, hogy szó sem lehet egyoldalú hatalmi politikai törekvésekről. Ama reményét fejezte ki, hogy a felmerült nehézségek idővel leküzdhetők lesznek és teljes bizalmát fejezte ki a magyar, német és zsidó kisebbség, valamint a spanyol- országai katalánok törekvései iránt. Az érte- kezlet ezután elhatározta, hogy bizottságot küld ki, amely a legközelebbi összejevetelig elkészíti a kisebbségek szövetségének alap- szabálytervezetét, amelyben újabb csoportok felvételét is lehetővé teszi.

— **Árlejtés egy városi bérházi üzletre.** Ma délelőtt tartották meg a nyilvános árlejtést a színházépületben lévő Krausz Paulin-féle üz- lethelyiségre. Mint ismeretes, két évvel ez- előtt az üzletet öt év helyett csak két évre adták bérbe a könyvkereskedőnek és most járt le a bérleti idő. A város most további há- rom évre írta ki az árlejtést, amelyet ma tar- tottak meg. Két jelentkező akadt, az egyik Krausz Paulin maga volt, aki 100.500 lejt, az eddigi évi bért ajánlotta fel, míg a másik aján- lattevő Braun Arnold timisoarai (temesvári) kereskedő volt, aki azonban csak 80.000 lejes ajánlatot tett. Ennek alapján a gazdasági szék ajánlani fogja, hogy a város ujtassa meg a szer- ződést Krausz Paulinnal további három évre.

K RAYER'S SPRITZLACK

Cellaetern

**AUTOMOBILE-
ENAMEL**

TRADE
MARK

**Vezérképviselő Románia részére:
Egyesült Lack- és
Festékáru Import
Társaság
TIMISOARA,
Cetate, Str. Marasesti (Ez-sébet-u) 9.**

**Magyar pilóta
repülő-világrekordja.**

**Kaszala Károly bravúrja. — Magyarország javára
könyvelték Risztics világrekordjait.**

(Az Aradi Közlöny budapesti tu- dósítójának távirata.) A mátyásföldi repü- lőtérrel reggel hat órakor Kaszala Károly ismert magyar pilóta a mogyetemi sportrepülő kis gé- pén szállott fel, hogy megdöntse a kisgépek idő- rekordját. Kaszala a Budapest—Székesfehérvár kö- zötti vonalon végezte a repülést. Amikor másodsor volt utban Fehérvár felé, heves vihar támadt, a mely arra kényszerítette, hogy Nagytétényben le- szálljon. A vihar olyan hatalmas volt, hogy a légi- forgalmi társaság bécsi és gráci repülőgépei kény- telenek voltak visszatérni Mátyásföldre. A nagy vihar dacára Kaszala teljesen simán szállott le és ezzel a repülésével is megdöntötte a világrekor- dot. Kaszala gépe, a „Dongó“ husz lóerősnél ki- sebb és súlya a kétszáz kilogrammot nem haladja meg. A szomorú viszonyokra érdekesen jellemző, hogy e jelentős rekordkíséreltre csupán négyszáz pengőre volt szükség, az egész nyár, amely igen kedvező lett volna a kísérlet megtételére, ekkor csak most sikerült Kaszalanak a pénzt megszerezni. Heffy Frigyes ugyancsak ismert magyar pilóta ugyanazzal a géppel legközelebb Budapest—Deb- recen közötti rekordjavítást kísérel meg. — Itt ír- juk meg az a genfi jelentést, hogy a nemzetközi Aeroszövetség Risztics gyorsasági, távolsági és időtartam rekordját Magyarország javára köny- velte el.

H I R E K.

— Gyászistentisztelet Curtea de Argeşben Ferdinand király lelkiüdvéért. A kormány megtette az előkészületeket, hogy Ferdinand király halálának negyven napos fordulója alkalmából, szeptember 1-én, Curtea de Argeşben gyászistentisztelet legyen az elhunyt uralkodó lelkiüdvéért, amelyen az uralkodócsalád, a regenség és a kormány összes tagjai is részt vesznek.

— Minisztertanács, Bucarestből jelentik: A kormány tagjai ma délelőn Ducea belügyminiszter elnöklésével minisztertanácsot tartottak, amelyen elhatározta a minisztertanács, hogy 400 vagon tengerit küld sürgősen az inséges vidékekre, majd kimondotta a tegnapi leégett craioval saínház újjáépítését. Az igazságügyminiszter felhatalmazta, hogy azokat az árvaalapokat, amelyeket eddig magánintézetekbe kezeltek, jövőben a létépénztárhoz utalják át. Ducea belügyminiszter ismertette a bánáti iskolák ügyében kötött román—jugoszláv egyezményt. Végül elhatározta, hogy szeptember elsőjén, Ferdinand király halálának 40 napos fordulóján gyászistentiszteletet tartanak Curtea de Argeşben. A legközelebbi minisztertanácsot azon a vonaton fogják tartani, amely a minisztereket Curtea de Argeşbe szállítja.

— Poincaré feltűnő békebeszéde. Párisból tájékoztatók: A Luxemburg-palotában megnyitott Interparlamentáris Unió első ülésén Poincaré feltűnő békebeszédektől áthatott beszédet mondott, amelyben hangsúlyozta, hogy a sok beszéd után most már cselekedni kell és az Unió kötelessége, hogy a nemzetek közötti megértést és békét alátámassza. Választott bírók kell a nemzetek közötti differenciákat elintézni, mert elérkezett az az idő, hogy Európa országai az építő munkához kezdjenek. Poincaré beszédére a német delegátus válaszként, aki örömeit fejezte ki, hogy komoly békehangok hallatszottak ezen az ülésen és annak a reményének adott kifejezést, hogy 1928. január elsőjén már csak német katonák lesznek Németország területén. Az Interparlamentáris Unió kongresszusán harminckilenc nemzet ország delegátusai vesz részt.

— Magyarország új követet küldött a Vatikánhoz. Budapestről jelentik: Horváth Miklós kormányzó dr. verségi Nagy Elek rendkívüli követ és meghatalmazott miniszter, vatikáni magyar királyi követet a Vatikán mellett működő magyar királyi követség vezetésére alól felmentette és helyébe nagyalásonyi Barcza György rendkívüli követ és meghatalmazott miniszteri címmel és jelleggel felruházott I. osztályú követségi tanácsost bízta meg a Vatikán mellett működő magyar királyi követség vezetésével. Nagy Elek vagy a külügyminisztérium egyik osztályába kerül, vagy pedig egy másik követség vezetését bízzák rá. Barcza György, az új vatikáni követ ezidőig a külügyminisztérium politikai osztályának vezetője. Politikai körökben arról beszélnek, hogy a vatikáni követség vezetésében beállott változás a hercegprímás kinevezésének kérdésével áll összefüggésben.

— Eltemették Lovászy Mártont. Budapestről jelentik: Szerda délután helyezték örök nyugalomra a magyar polgári társadalom nagy halottját: Lovászy Mártont. Impozáns részvét nyilvánult meg és a tömeg leginkább egyszerű munkásemberekből állott, míg azok, akik egykoron annyira szerettek Lovászy Mártont barátságával hivatkozni, távolmaradtak Lovászy utolsó útjáról. A sírhantnál Abraham Dezső, az újságíró egyesület főtitkára beszélt először és megható szavakkal parentálta el Lovászyt, mint újságíró, majd Farkas István a szociáldemokrata párt nevében mondott búcsuztatót. Végül Magyar Elek, a Magyarország szerkesztősége részéről búcsuzott Lovászy Mártontól.

— Sikasztással vádolt aradi ügynök. Fölgyéni Kornél aradi fényképagnyitással foglalkozó vállalkozó feljelentést tett a rendőrségen, hogy Mandl Ede nevű aradi ügynök tőle négy ezer lejt felvett előlegül, hogy rendelkezést fog gyűjteni, de sem rendelést nem hozott, sem a pénzt nem adta vissza. A rendőrség megindította a nyomozást.

Aradi soffőr tragikus halála

— Az egykori hadipilóta irtózatoss küzdelme a halállal. — Az autó kormányánál érte utól a halál. — Husmérgezés ölte meg a szerencsétlen gépkocsivezetőt.

(Arad, augusztus 25.) Megdöbbentő és rejtélyes körülmények között halt meg tegnap este Ardelean János aradi soffőr. Ardelean tegnap reggel indult el autójával Brasovba (Brassó), ahová két utast szállított. Elindulása előtt panaszkodott barátainak, hogy egy aradi vendéglőben evett és azóta rosszul érzi magát. Azt hitte, hogy csak muló gyomorrontást kapott és abban a hitben, hogy hamarosan elmúlik rosszullete, elindult utasaival Brasov felé. Utközben fényleg jobban lett és Teiuson (Tövísen) az étteremben evett is néhány italt. Teiustól kezdve azonban állapota állandóan rosszabbodott. Panaszkodott is utasainak, de nyomban azzal is vigasztalta őket, hogy Brasovig feltétlenül kibirja. Az autó két utasa azonban látta, hogy a soffőr szinte vergődik a szenvedéstől az autó kormányánál. Szóltak is neki, hogy az autót a legközelebbi községben hagyják és őt vonaton viszik be Brasovba, ahol orvosi segítséget vesznek igénybe.

Ardelean azonban köszönettel visszautasította az ajánlatot és hallatlan önuralommal vezette tovább gépkocsiját. Egy ízben egy pillanatra el is szédült a kormány mellett, de azonnal visszanyerte öntudatát és csodálatos hősiességgel és a legnagyobb biztonsággal tartotta kezében a kormányt, annak dacára, hogy már akkor szemelláthatóan irtózatoss kinokat szenvedhetett. Látták az utasok, hogy arca sápadt és ajkai göresösen vonaglanak a rettenetes kínoktól, de nem használta a rébe-

szelés. Ardelean az utolsó pillanatig ott maradt a kormány mellett, de amikor Brasovba befutott az automobil, hirtelen oldalra hanyatlott és borzasztó kínok között vergődött az ülésen. Elvesztette eszméletét és mikor a közelben levő kórházba szállították, utközben kiszenvedett. A kórház orvosai már csak a halált állapíthatták meg.

Ardelean János tragikus haláláról jelentést tettek az aradi államrendőrségnek és a beérkezett orvosi vélemények alapján megindult a szigorú nyomozás, mert — úgy hiszik — Ardelean János husmérgezés áldozata lett. Eddig nem sikerült megállapítani, hogy a tragikus sorsú soffőr elindulása előtt hol étkezett Aradon, a kollegáinak vallomásaiból csak annyit tűnt ki, hogy mielőtt elindult, már rosszul lértől panaszkodott. Bizonyos tehát, hogy valamelyik aradi ételmezerületben, vagy vendéglőben romlott, mérges anyagokat tartalmazó ételt vett magához.

Ardelean Jánost nagyon sokan ismerték Aradon. A legügyesebb és legjózanabb soffőrök egyike volt, aki a reábizott teendőket pontosan, lelkiismeretesen végezte el. Kollegái is nagyon szerették, akik maguk is elismerik, hogy Ardelean a legügyesebb soffőrök egyike volt, akinek sem utasaival, sem a hatóságokkal sohasem volt semmi baja. Ardelean aradi ember, aki a háboru alatt mint hadi pilóta működött és többször kitüntette magát hősiességével. Tragikus halála mélyszégyent keltett városunkban.

Felülvizsgálják a minisztériumok autótartását.

Némelyik minisztériumnak állítólag ötven autója is van.

Bucarestből jelentik: A pénzügyminisztérium kimutatáson dolgozik, amely megállapítja az egyes minisztériumok autójának számát és

azok karbantartási költségeit, mert állítólag egyes minisztériumok 50 autóval is rendelkeznek.

Gyújtogatás történt az aradi nyári színházban.

A ma megtartott helyszíni szemle kétségtelenül megállapította a merényletet. — Aradváros vezetősége megutalmazza a színikör éber gondnokát.

(Arad, augusztus 25.) Az Aradi Közlöny mai számában jelentette, hogy részindulatu, felelőtlen emberek tegnap fel akarták gyújtani az aradi nyári színházat. Szerencsére a tüzet idejekorán észrevették, sikerült hamarosan eljéti is venni a katasztrófának és a tűz így csak aránylag jelentéktelen károkat okozott. Tegnap még az volt a feltevés, hogy nincsen kizárva, hogy a tüzet véletlenség okozta. Ma azonban kétségtelenül megállapítást nyert, hogy a nyári színházat fel akarták gyújtani.

A nyári színház tüzveszedelméről ugyanis ma érkezett be részletes jelentés a város vezetőségéhez. Eszerint a tüzet a nyári színház gondnoka, Niculescu Demeter városi tisztviselő vette észre, aki azonnal értesítette a tűzoltókat, mielőtt azonban azok megérkeztek volna, maga a családijával nekilátott az őg páholylépcső oltásának. Sikertelenül is megakadályozta a tűz továbbterjedését, sőt mire a tűzoltók megérkeztek, a tisztviselő már el is oltotta a veszedelmesnek ígérkező színház tüzet. Niculescu Demeter jelentésének további részében elmondja, hogy a tűz alkalmával maga is tapasztalta, hogy az őg lépcső petroleummal, vagy benzinnel volt leöntve és így kétségtelenül gyújtogatás történt. A gondnoki jelentést a város vezetősége a mai napon áttette az aradi rendőrséghez, amelyet arra kért, hogy a tüzveszedés tüz dolgaiban indítson nyomozást. A rendőrség már ma helyszíni szemlét is tartott a nyári színházban. A tűz színhelyén megtartott szemle aztán teljes mértékben igazolta a gyújtogatás vádját. Megállapított, hogy a páholy-

bejáratot természetesen leöntötték petroleummal és egyszerre három helyen is meggyújtották. Az eldobott tárgyakat amelyek a tettszak használtak, megtalálták. A többi tanut hallgattak ki ebben az ügyben és a tanuk vallomásaiból kitűnik, hogy a tüz keletkezése előtt fél órával két gyanús embert láttak sétálni a színház előtt és ezek — az egyik tanu szerint — fel is mentek a páholyokba vezető lépcsőre. A gyanús alakokról azonban nem tudtak pontos személyleírást adni, ennek dacára az eddigi adatok alapján remény van arra, hogy a lelkiismeretlen embereket sikerül hamarosan letartóztatni.

Itt írjuk meg, hogy Aradváros vezetősége, amely nemcsak a színikör gondnokának irásos bejelentéséből, hanem a tüzoltóság közléséből is megállapította, hogy Niculescu Demeter volt az, aki bátorságával és lelkiismeretével megmentette a színházat a tüzveszedelemtől esetleg a teljes pusztulástól, elhatározta, hogy megutalmazza az éber gondnokot. A város személyi ügyosztálya ugyanis előterjesztést tesz Aradváros tanácsának, hogy a tanács részesítse megfelelő jutalomban Niculescut. A színikörben történt tüzzel kapcsolatban különben a város vezetősége ma állítatot intézett a rendőrséghez, amelyben hivatkozott arra, hogy azelőtt a színház közelében, a Kereskedelmi és Ipari kamara épületénél rendőr állott, akit azonban elvontak onnan. A tüzveszedés kifizetőleg most arra kéri a város a rendőrséget, állítson oda újra őrszemét, miután azon a környéken nincsen rendőr, s így közbiztonsági okokból is szükséges a környék fokozottabb őrzése.

— Erkölcserendészeti razzia Aradon. Tegnap éjszaka erkölcsrendészeti razzia történt az aradi államrendőrség és eközben letartóztatta Szabó Ilonát és Branda Rozáliát, akiknek bejelentett lakásuk nem volt és régen figyelmet kísérte őket a rendőrség, mert titkos prostitúciót fiztek. Mindkettőjüket az illetőségi helyükre toloncolták.

— Főtanító, leltár helyettes. — A tanév kezdetével felhívjuk a vidéki szülők figyelmét Aradi egyetlen magyar finevelő intézetére, a Kat. Internátusra. Benna a tanulóiak nemzetiségi és felekezeti különbség nélkül nyerne olcsó ellátást és gondos felügyeletet. Prospektus kapható az intézet igazgatójánál, Cime Arad, Str. Nicolai Filipescu 36., volt Florina-u.

— **Autobusz-propaganda Aradon.** Ma az esti órákban érdekes látványosságban volt része Arad város közönségének. Egy valódi reflektorral felszerelt hatalmas autobus száguldott végig a város utcáin. Az autobus belseje pazar fényű villanylámpákkal volt megvilágítva és kívül bucuresti-i jelzőt olvashattunk rajta. Az autobus a bucuresti-i Renault-képviselet tulajdona, amely propaganda-utra küldötte kocsijait és az első állomása Arad, ahol, mint ismeretes, a város vezetősége a helyi forgalom lebonyolítására több autobuszt akar vásárolni. A hatalmas bucuresti-i kocsinak számos nézője akadt Arad utcáin.

— **Aradi sporttelep tolvajai.** Az aradi államrendőrség ma letartóztatta Breban Antalt, aki az Olimpia aradi sportegylet helyiségeiből különféle felszerelési tárgyakat lopott. Álszállították az ügyesség fogházába.

— **Öngyilkos lett a haldokló szerb herceg.** Belgrádból jelentik: Karagyorgyevics György herceg, Sándor jugoszláv király bátyja, súlyos betegen fekszik. Állapota az utolsó órákban, alnyira rosszabbodott, hogy az orvosok komolyan agódnak életéért. Belgrádban azt beszélik, hogy György herceg betegsége feletti kétségbeesésében napokkal ezelőtt öngyilkosságot kísérelt meg, ami szintén hozzájárult állapotja súlyosbodásához.

— **Kegyelmek a szovjet.** Moszkvából jelentik: A szovjet-kormány a forradalom diadalának tízéves jubileumára tízezer embernek amhesztit ad.

— **Kiraholt vonat.** Mexikóból jelentik: Tegnap Atapoluta város közelében álarcos banditák megtámadtak egy vonatot és kiraholták az utasokat. Az ellenálló utasok közül 15-öt arvonítottak.

— **Az árviz- és tüzkárosultak sorsjátéka.** Aradváros vezetősége közli: Megérkezett az árviz- és tüzkárosultak sorsjegyének a második sorozata. A mai naptól kapható minden trafikban.

— **Dr. Kilyényi Albert tanulmányutjáról** visszaterve, modernül felszerelt Röntgen vizsgáló és gyógyító laboratóriumát megnyitotta. Rendelés d. e. 9-10, d. u. 3-5.

— **A Piata Mihail Viteazul (Ferenc-tér) 2. sz. polgári iskolában** a beiratkozások szeptember hó 1-10-ig tartanak. Később érkezők hivatalosan tartoznak a késlekedést igazolni a főhatóság előtt. Javító-, pótl- és magánvizsgálatok szept. 14., 15. és 16-án. Esetleges elsőosztályu felvételi vizsgák szept. hó 12-én. Az előadások szept. hó 26-án reggel 8 órakor kezdődnek. Tandij 1000 lej. Szegény tanulók, ha nem bukkottak, tandijelengedésben részesülnek.

Minisztertanács

foglalkozik a bucuresti-i gyermekragállal.

Nagyarányu intézkedések a betegség lekiizdésére.

(Az Aradi Közlöny bucuresti-i tudósítójának távirata.) A legfelsőbb egészségügyi tanács ma délelőtt újabb ülést tartott, amelyen kötelezővé tette az orvosok részére bennulási esetek bejelentését és az összes beteg gyermekek izolálását egy olyan járványkórházban, amelyet most gyorsan berendeznének. Elhatározták, hogy a közoktatásügyi minisztertől az iskolai beiratások elhalasztását kérik 15 nappal. A gyermekmenhelyek csak novemberben kezdik meg működésüket. A Cantacuzino laboratórium részére tiz majmot hozatnak kísérleti célra. A bizottság 10 nap múlva újból összejül, hogy megállapítsák a betegség állását.

Ezügyben különben ma a kormány tagjai Duca belügyminiszter elnöklete alatt minisztertanácsot is tartottak, amelyen Argetoianu ismertette a paralizis infantilis ragálykór terjedését a fővárosban, majd dr. Visoianu egészségügyi államtitkár előterjesztette azokat a sürgős intézkedéseket, amelyeket a betegség továbbterjedésének megakadályozására fogantatosítani kell. A minisztertanács ezután felhívta a közoktatásügyi minisztert, hogy tekintettel az iskolai év közelgő megnyitására, a betegséggel kapcsolatban ő is tegye meg a szükséges intézkedéseket.

Párbaj a bucuresti-i lelkész és a kultuszminiszter között

Amikor a református lelkész még minisztert tudott buktatni. — Nemzetközi intervenció a bucuresti-i magyarság érdekében.

(Az Aradi Közlöny bucuresti-i munkatársának távirati jelentése.) Hatvan évvel ezelőtt az akkori erdélyi református püspök, Bodola Sámuel, meghívott a Romániában élő hívek megszervezéséhez. Egy Czelder Márton nevű fiatal lelkészt bizott meg, hogy felkeresse a románban elszórtan élő reformátusokat. Czelder nagy ambícióval látott hozzá missziós munkához és csakhamar megszervezte a ploesti, pitesti, galati református egyházakat. Azonban Czeldert egyéni ambíciók fűtötték és egy szép napon a bucuresti-i református templomban saját magát megválasztatta a romániai magyar reformátusok püspökének és kimondta az erdélyi püspökségtől való elszakadást.

Koós Ferenc volt akkor a bucuresti-i református lelkész, aki tiltakozott az ilyen püspökválasztás ellen és rögtön jelentést küldött Kolozsvárra Bodola püspöknek. A püspök azonnal felfüggesztette Czelder Mártont az állásában és addig is, míg a dolgok tisztázódhattak, a romániai református egyházakat egy bizottság vezetése alá helyezte. E bizottság, melynek tagjai nagyjából regáti református lelkészek voltak, Pitestin egy bizottsági ülést tartott. Ez a gyűlés volt aztán mind a bajnak az okozója.

Czelder Márton, a felfüggesztett lelkész, bevádolta ezt a bizottságot, hogy nem vallást, hanem politikai céljai vannak és a román közvélemény szörnyen fel volt háborodva a magyarok ellen, akik itt a regátban is román érdekek ellen dolgoznak. Az akkori román kultuszminiszter, Rosetti Károly, megidézte Koós Károlyt, hogy felelősségre vonja a pitesti gyűlés miatt. Koós Károly ezt a kihallgatását a következőkben írja le Életem és Emlékeim című emlékiratában:

Megidézték Rosetti, hogy szóval is adjak számot a bizottság Pitestin tartott gyűléséről. Azonnal el is mentem, még pedig palástosan, magyar viseletben.

Rosetti engem személyesen ismert és illedelmesen fogadott. Én azonnal a pitesti gyűlésre tértem és felkértem, hogy miután az ülés jegyzőkönyvet román nyelvre fordítva már beadtam és a vádra, mintha politikai célokra törekedném, már megfelelttem, legyen kegyes pár sorral az ellenünk felizgatott román közönséget a hivatalos lapban megnyugtanni. Megígérte és teljesítette is ezt, de azt is hoztatta mindjárt:

— Uraságod, nem tagadom, jó magyar hazafi, de tudnia kellene, hogy ez nekünk nem áll érdekünkben.

— De mit tettem én, mióta Bucurestiben vagyok, a román érdekek ellen?

— Erről most ne beszélünk, hanem hallgasson meg engemet. — szölt Rosetti, — a romániai református egyházak nem magyar egyházak, hanem román református egyházak és így a román kultuszminiszter felügyelete alatt kell, hogy álljanak, nem pedig az osztrák konzul védelme és az erdélyi református püspök alatt. Imádják Önök istenüket templomaikban, ahogy akarják, de annak küszöbén kívül mi parancsolunk.

— Ezt ne velem tárgyalja és végezze el, jegyzém meg, mert én ennek elintézésére hívatva nem vagyok. A felügyelet végett tessék az osztrák konzulhoz fordulni, a püspök...

— Ejh, vágott közbe Rosetti, nekem az osztrák konzulhoz semmi közöm, az erdélyi püspökhöz még kevesebb, hanem tessék Önnek egy ajánlatot.

— Méltóztassék.

— Ön lesz a romániai egyházak főpapja. Ezek számára nyitunk itt a minisztériumban egy külön szakosztályt és ennek ön lesz itt a főnöke, ezért rendes évi fizetést fog kapni. Szóljon elfogadja-e ezt az ajánlatomat?

— Miniszter ur, bátorkodom ismételni, hogy én ilyen fontos kérdés elintézésére nem vagyok feljogosítva és így ismételtlen kérem, intézze el ezt a kérdést az osztrák konzullal és az erdélyi püspökkel.

Ez a beszélgetés eddig csendben, simán folyt le és mindketten ültünk, ő egy diványon és én vele szemben egy karosszékben. Az utóbbi nyilatkozatomra azonban Rosetti hirtelen felugrott:

— Tehát nem fogadja el az ajánlatomat? — kiáltja egész dühvel. No, ha nem fogadja el, akasszon fel engemet — és ekkor végrehuzta jobbkeztét a nyaka körül, de én megmutatom, hogy ön nem lesz bucuresti-i református pap.

Én csak ennyit szöltam a miniszternek:

— Bocsásson meg miniszter ur, de én nem értek a hóhér mesterséghez...

Meghajtottam magmat és eltávoztam.

És ebben a harcban, amit a román kultuszminiszter vezetett az egyszerű református lelkész ellen, — egyelőre — a miniszter maradt alul.

Koós lelkész elment az akkori osztrák konzulhoz és annak elmondta a történeteket. Eder konzul azt a tanácsot adta Koósnak, hogy az összes nagyhatalmak bucuresti-i megbízottaihoz adjon be egy emlékiratot, melyben írja le a történeteket és tiltakozik a kultuszminiszter tulkapásai ellen. Eder konzul a dolog hátramaradó részét magára vállalta. Koós el is készítette az emlékiratot és személyesen adta át az emlékiratot a francia, angol, német és olasz megbízottaknak. Egyedül az orosz követ nem fogadta Koóst, de a titkárja útján kiüzente, hogy az emlékirat tartalmát már ismeri, mert beszélt időközben az osztrák konzullal, Ederrel.

Néhány nappal később az összes nagyhatalmak képviselői felkeresték a román külügyminisztert és együttes jegyzéket nyújtottak át. Az együttes jegyzékben az összes európai nagyhatalmak tiltakoztak Rosetti kultuszminiszter nemzetközi jogba ütköző cselekedete miatt.

A román kormánynak erre az együttes jegyzékre csupán egy válasza lehetett: elejtette Rosetti. Nem telt el egész nyolc nap, mikor a hivatalos lap közölte, hogy Rosetti kultuszminiszter, megrongált egészségi állapotára való tekintettel, lemondott diszes állásáról. Ez a története annak, amikor egy egyszerű református lelkész egy aktív minisztert megbuktatott.

De Rosettinek is igaza volt, mikor a fejét tette arra, hogy Koós nem lesz sokáig bucuresti-i lelkész. 1866. júniusában adta be a lemondását Rosetti és 3 év múlva írta meg Koós azt a levelet Bodola erdélyi református püspöknek, melyben bejelenti, hogy tőle távol álló okok kényszerítő hatása alatt, kénytelen a bucuresti-i egyház vezetésétől elállani. E három esztendő alatt rengeteget szenvedett ez a lelkész, nemcsak a hatóságok üldözték, de híveinek egy része is ellene fordult, a törvényszéken is eljárás folyt le ellene. De ő keményen állta a harcot és addig nem akart távozni Bucurestiből, míg minden vonalon be nem bizonyul az ártatlansága. Becsületlen megvédése érdekében nem távoztam Bucurestiből, fejezi be Koós Ferenc emlékiratának ezt az érdekes fejezetét. És nyugodtan hajtom le fejemet a sir párnájára, mert öntudatom tiszta, hogy nem önérdemem, hanem a romániai református egyházunk jogait védelmeztem a legvégsőkig a kivándorolt magyar testvéreim érdekében.

Farkas Aladár.

A	Feltétlenül megnézni		P
P	szombaton		A
O	CONRADT VEIDT és		Z
L	Eszterházy Ágnessel		A
O	AZ ÉLŐ ALARC-ot		R
B	Pirandello IV. Henrik c.		K
A	színműve nyomán,		I
N	Gyönyörű felvételek.		A

Megvonták Fekete Mihály koncesszióját

A volt timisoarai színház igazgató amúgy is csak feltételesen kapta meg a koncessziót. A kultuszminisztérium nagy feltűnést keltő intézkedése.

(Az Aradi Közlöny Bucuresti-i tudósítójának távirata.) Az erdélyi magyar színházak részére kiadott koncessziókról szóló híradásokban érthető meglepetést keltett, hogy az ez idő szerint a timisoarai kir. ügyészség fogházában raboskodó Fekete Mihály, volt timisoarai színház igazgató is koncessziót kapott. Emlékeztetés ugyanis, hogy Fekete Mihálynak a színházi jegyzék ellenőrzése közben éles konfliktusa volt a timisoarai pénzügyvizsgálóval, akit durván kiutasított a színházi irodából. Hatóság ellen elkövetett erőszak büntetése miatt ezért a timisoarai hadbíró-ság hat havi fogházra ítélte Fekete Mihályt, akit azonban le is tartóztattak és azóta a timisoarai kir. ügyészség fogházában tölti büntetését.

Fekete Mihály kiszabadítása, illetve perújítása érdekében nemzetiségi különbség nélkül akciót kezdett az egész timisoarai társadalom. A kegyelmi kérvényben kifejezték, hogy a temperamentumos Fekete Mihály, aki a pénzügyvizsgálót személtelen nem ismerte, végzetes tévedés áldozata lett. Egy délelőtt a pénzügyvizsgálósági ellenőr revízió után teljesen rendben levőnek találta Fekete Mihály adóügyét és ő mondta neki, hogy ha bárki is tovább molesztálná, utasítsa ki az irodájából. Délután jött aztán a Fekete által személyesen nem ismert pénzügyvizsgáló, akit az adótisztviselő tanácsára utasított ki. Meggyőző érvekkel igyekezett bizonyítani a kegyelmi kérvényt, hogy a timisoarai színházról nyolcvan tagja maradt kenyér nélkül Fekete Mihály letartóztatása miatt, akiknek egzisztenciája bizonytalanná válik a jövő szezomban is, ha

Fekete Mihály ki nem szabadul és nem szervezheti jövőre társulatát.

A kegyelmi kérvényt Fekete Mihály felesége, Sugár Teri vitte le Bucurestibe. És miután illetékes helyen biztatást nyert, hogy a közeli napokban kiszabadul Fekete Mihály, be is adta a színház igazgatói koncesszió iránti kérvényét a kultuszminisztériumnak. Lapedatu kultuszminiszter erre megadta ugyan a koncessziót Sugár Teri közbenjárására Fekete Mihály részére, de csak azzal a feltétellel, hogy ha e hó 27-ig, szombatig kiszabadul a fogásból. Ha ez ideig nem intézik el kedvezően a kegyelmi kérvényt, úgy a minisztérium visszavonja, illetve érvényteleníti a Fekete Mihály részére kiadott színházi koncessziót. Ugy látszik azonban, hogy időközben valami eddig még nem ismert váratlan fordulat állott be Fekete Mihály koncessziója ügyében, mert — mint bucaresti-i tudósítónk ma érkeztet távirata jelenti — Lapedatu miniszter még sem várva a kitűzött szombati terminust, Fekete Mihály színház igazgatói koncesszióját visszavonta. Ez a váratlan és szoktalan intézkedés az érdekeltek sorában is nagy meglepetést keltett s ezt azzal próbálják magyarázni, hogy a kultuszminisztérium bizonyára már most értesülhetett arról, hogy Fekete Mihály érdekében beadott kegyelmi kérvény illetékes helyen mégsem találhatott meghallgatásra. A váratlan koncessziómegvonás nyomán most megindultak a kombinációk, vajjon ki lesz az így megüresedett színházi koncesszió boldog birtokosa?

„Az utolsó vers nem született meg...”

Sebastian Droste tragikus élete és megrendítő halála. —
A dúsgazdag előkelő ifju a fehér mérge rabigájában. —
Anita Berber megrázó önvallomása a halott partnerről.

(Arad, augusztus 25.) Néhány nappal ezelőtt egy aradi festő lakásán különös könyv került a kezembe: a fiatalon meghalt, nagytehetségű Sebastian Droste első verseskötete, melybe a nagyon gazdag és nagyon jó családból származó lírikus és táncos egyetlen partnerről, Anita Berber irt dedikációt. A könyv eszembe juttatta a vér, az idegek s az agy furcsa szenzációját, Sebastian Droste és Anita Berber első táncait a bécsi Burggartenben, majd később a Konzerthaus dobogóin, amikor Droste úgy jelent meg, mint Thomas Mann valamelyik regényhőse, talán az ábrándos Tonio Kröger vagy a Bodenbrook-ház késői ivadéka, aki nem találja helyét a csöndes, nyugodt polgári környezetben és mást akart, többet akar, mint programszerű, jelentéktelen, egyszerű életet. Ilyen volt Sebastian Droste, aki eljött hazulról, a hamburgi öreg házból, verseket irt, majd táncos lett, később filmszínész. S amikor néhány hónappal ezelőtt egy züllött, beteg élet végén meghalt a szülői házában, mely visszafogadta és megbocsájtott, partnerről, Anita Berber, ezt mondta róla egy berlini újságírónak:

— Nagyon szerettem Sebastiant, nemcsak mint embert, hanem elsősorban mint művészt. Olyan érdekes egyéniséggel, olyan gazdag és merész fantáziával, mint az övé — azóta sem találkoztam s nem is fogok találkozni, ezt tudom biztosan. Mindig nyugtalan volt, nem látam soha megelégedettnek... Isten tudja, hol kereste és miért kergette Maeterlinck kék madarát...

— Tuberkulózisban halt meg s azt mondják, a kokain és morfiom tette tönkre. Lehet. Ezt az orvosoknak kell jobban tudniok. Én csak azt tudom, hogy olyan lázas, mohó élet még nem volt, mint amikor együtt táncoltunk. De voltak nyugodt és tiszta napjaink. Ilyenkor Droste a jövőről beszélt, arról, hogy mit kell csinálnunk. S aztán nem egyszer mondta: miért táncolok én? hiszen íróasztal mellett a helyem, írnom kellene. Táncolt, játszott, irt, rajzolt. Nem tudta, hová tartozik. Örök szomjúság és kielégületlenség kinozta. Végül is otthagya a táncot. Amerikába ment, egyszerre a legelőkelőbbek társaságába került s New York beszélt róla. Megalakította a Szülők Előkelő Klubot. A furcsa klubnak örült sikere

volt az előkelő V. Avenue rakoncátlan fiataljai körében. A milliomos fiúk és missek mint apostolt ünnepelték Droste-t. Ő szenvedett. Mindent átélt, amit ember átélhet. Mindene volt, ami embernek lehet — de valahol elvesztette saját magát.

— Sokszor gondolt a halálra. Szerette a halál közelségét s én csodálom, hogy a mértékelen morfiomadagoktól egyszer nem aludtunk el örökre. S aztán az izgalmas hajszák a mérgek után! Mennyi pénz és energia veszett itt el... Olvasta a verseit? Ich! — milyen büszke a kötet címe s mégis milyen megaláztatott, fáradt lélek szólal minden sorából. Ujra és újra elolvastam azt, amit irt s megértem és észreveszem, azt is, amit más nem vehet észre. Négy év nagy idő, különösen, ha úgy él az ember, mint ahogy mi élünk. Nagyon ismertük egymást, nagyon megértettük egymást — vagy talán éppen az volt a baj, hogy nem jól ismertük és félreértettük egymást. A bucsúnál, amikor ő Amerikába utazott, ezzel szorítottam meg a kezét: Légy új ember. Irnod kell sokat, komolyan, hogy nagy ember légy. Ezt akarom és ezt kívánom. Lehet, hogy a művészet, a költészet nem elégítette ki s ezért kerestél szokatlan utakon valami olyat, ami rendkívüli s ami egyszer megadja a teljes megelégedés érzését. Hogy ezt megkapta-e az élettől, nem tudom. Nem hiszem.

— Halálos betegen tért vissza a szülői házába a tékozló fiú. Az öreg kikötővárost már csak az ablakon keresztül láthatta, uccáján

Apolloban ma, utoljára

ROSCUM SOFHEX	Excentrikus herceg	vagy Évátitka Vigjáték 7 felvonásban.	Ezt megsejtőzt! Rasputin, A fekete szerzetes 6-osz dráma 6 felvonásban.

Az előadások 5, 7, 9 nyelű 10-kor. Mérsérelt helyárak.

ERZSEBET MOZGO.

Ma d. u. 1/2 7 és este 1/2 10 órákor utoljára

Florenci hegedős

Pauoiner híres regénye nyomán, természeti szépségekben bővelkedő mai modern életkép. Főszerepben: **Conrad Veldt, Elisabeth Bergner és Grete Moosheim.**

Holnapról Patt és Patachon legazellemesebb filmje.

Szép idő esetén az esti előadások a kerthelyiségben.

nem járhatott többé s a tengerpartra sem mehetett el még egyszer, oda, ahol először fogják el kalandos, nyugtalan vágyak s ahol először kóstitotta meg vele egy matróz a fehér mérget. Hónapokig feküdt reménytelenül. A morfiom vigasztalta és tépte s Heine versel, versek a matrác-sírról. Aztán még egyszer papirt és tollat kért. Irni akart. Ez a vers, az utolsó verse, nem született meg soha.

Mulatság.

— A nyomdászok vasárnapi ujaradi kerti ünnepélyének előkészületei a befejezéshez közelednek. Szébbnél-szebb tombolatárgyak kerülnek ingyen kiosztásra. A mulatság sikeressé tételéhez nagyban hozzá fog járulni a Gutenberg-dalkör hangversenye, a női szépségverseny, díjtekvés, szerencsekerék, amerikai árverés, stb. Az ujaradi Kocmett-féle vendéglő kellemes kerthelyiségében rendezendő ünnepély délután 3 órákor kezdődik, melyet este 9 órától reggelig tartó tánc fejez be. Belépődíj délután 30 lej, este 50 lej (családjegy három személyre 100 lej).

Lefokozzák

a cseh fascisták vezérét.

Merényletre készült a csehszlovákiai fascista-párt. — Letartóztatták a párt titkárt és a párt lapjának főszerkesztőjét.

(Az Aradi Közlöny prágai tudósítójának távirata). A Vecsery List ma a fascista párt titkárságán és a fascista lap szerkesztőségében tartott nagyarányú házkutatásról számol be. Harminc detektív megjelent a titkárság helyiségeiben és a pártlap szerkesztőségében, ott mindent felkutatóit, majd a direktórium utasításait, a jegyzőkönyveket és Gajda parancsait lefoglalta. Ugy a lap főszerkesztőjét, mint a fascista párt titkárt a rendőrségre vitték. — Ugyanaznap délelőtt több közismert fascista-vezér lakásán is házkutatást tartottak. Hat fascistát előállítottak.

A rendőrség hivatalos jelentése szerint a házkutatások és előállítások a fascisták részéről megkísérelt merénylettel állanak összefüggésben. Sezawa közszégban hat fegyveres férfi benyomult Vorel Jaroszlav, a nemzetvédelmi minisztérium tanácsosának lakására és halálos fenyegetések árán próbálta a hivatalos iratokat megszerezni. A tettesek közül kettőt letartóztattak, több gyanús egyénél házkutatást tartottak. Miután a rendőrség gyanúja a fascistákra irányult, ezeknél is tartottak házkutatást. — Érdekes véletlen, hogy a letartóztatásokkal egyidőben tartották meg a fascisták jelenlegi vezérének, Gajda tábornoknak ügyében a másodfoku tárgyalást. Mint ismeretes, Gajdát kémkedésért és egyéb vétségeikért lefokozásra ítélték. A másodfoku tárgyaláson elejtették a kémkedésre vonatkozó vádat, de azt fentartották, mely szerint Gajda olyan személyekkel érintkezett, akik a csehszlovák köztársaság demokratikus államrendszerének megváltoztatására törekedtek. A másodfoku fegyelmi bíróság a kémkedés vádjának elejtése dacára jóváhagyta az elsőfoku fegyelmi bíróság döntését és fentartotta Gajda lefokozását. A Pandelny List című lap szerint Gajda hónapok óta függőben levő lefokozását most már haladéktalanul keresztülviszik.

A fascista párt helyiségében tartott tegnapi kutatás Gajda tábornok fegyelmi ügyével van kapcsolatban. A fascisták ugyanis Vorel tanácsos dolgozószobájából Gajda tábornok ügyére vonatkozó okmányokat vitték magukkal.

Készül Románia új vallástörvénye.

Lapedatu kultuszminiszter törvényjavaslata a román egyházakról. — A törvénytervezet leszögezi az összes felekezetek egyenjogúságát. — Rendezik a felügyelet nélkül maradt egyházkerületeket.

(Az Aradi Közlöny bucuresti tudósítójának távirata.) Még egy újabb bizonyíték arra, hogy a konkordátum alá van már írva. Lapedatu miniszter elkerültnek látja az időt, hogy az új kultusztörvényjavaslatot a parlament elé terjessze. Ez a kultusztörvényjavaslat különben, amelyről szó van, korántsem új, hanem még az elmúlt liberális kormányzat idejéből származik és Lapedatumak akkor az volt a célja, hogy ezt a törvényjavaslatot a kormány távozta előtt megszavaztatja. Akkor a megszavazásra nem volt idő és így a törvény megszavaztatása Goldis kultuszminiszterre maradt. Eddig ismeretlen okokból Goldis meg sem kísérelte a törvényt megszavaztatni és az így mostanáig megmaradt javaslatnak. A törvénynek az a célja, hogy az összes romániai egyházakat vonatkozásba hozza az alkotmánynak ide vonatkozó szakaszával. Lapedatu most újból elővette a javaslatot és változtatás nélkül az őszi parlamenti ülészek megnyitása után az első törvényjavaslatokkal együtt meg akarja szavaztatni. A javaslat lényegéről különben a miniszter ma a következőket mondotta a sajtó képviselőinek:

Melyek az elismert vallásfelekezetek Romániában?

— Az ortodox egyházakra vonatkozó törvény megszavazása után az országnak szüksége van egy olyan törvényre, mely rendezi az összes romániai egyházak viszonyát az állammal szemben. Romániában az államvallásnak kívül a görög katolikus, a római katolikus, az örmény-katolikus, a református, a luteránus, unitárius, a görög-örmény, a zsidó és a mohamedán vallás elismert felekezete. Abból a szempontból kiindulva, hogy ezeknek a vallásoknak a legnagyobb része idegen országból jutott Romániába, ahonnan szervezetüket, szokásaikat és kapcsolatukat magukkal hozták, nélkülözhetetlené vált egy egységes megoldás, mely ezeknek az egyházaknak az egymásközötti és az állammal szembeni viszonyát szabályozza.

Három fontos szakaszból áll a javaslat.

Az új törvényjavaslatnak három nevezetes szakasza van: Az első szakasz általános diszpozíciókat tartalmaz. A második szakasz az egyházak viszonyát szabályozza az állammal és az alkotmánnyal szemben, a harmadik szakasz pedig a Romániában élő és elismert vallásfelekezetek egymásközötti viszonyát szabályozza.

A vallás szabad gyakorlása.

Az első szakasz intézkedései magukba foglalják a vallás gyakorlásáról szóló intézkedéseket és azokat a kötelezettségeket, melyekkel bármelyik elismert vallásfelekezet tartozik az országnak és az államnak. Szabályozza ezenkívül ez a szakasz azokat az összeköttetéseket is, amelyeket az itteni egyházak külföldi államok egyházaival fenntarthatnak. Az ilyen összeköttetés csak addig megengedett, amíg a dogmát nem haladja meg. Épen az egyesülés révén Románia egyes főpapjai olyan helyzetbe jutottak, melyek ezt az összeköttetést kénytelenek voltak megerősíteni, illetőleg fenntartani. Így például a nagyváradi katolikus püspök, akinek egyházi kerületének fele Magyarországon van, ugyancsak a sátmari püspök is, akinek hívei nemcsak Magyarországon, hanem Csehszlovákiában is vannak. Ezzel szemben viszont Bukovinában százezer olyan katolikus hívő van, akik a lengyeli érsekség uralma alá tartoznak. Ezért az ország érdekeinek figyelembevételével gondoskodni kellett arról, hogy a felügyelet nélkül maradt egyházkerületek felügyelet alá kerüljenek, a másik részeket pedig, melyek viszont nem teljeseek, kikerekítve és egymással egyesítve leeredukálják, illetve egyesítsék.

Egyenlő jogok a romániai vallásfelekezetek.

A törvény foglalkozik a Romániában működő papok helyzetével is. Ebben a kérdésben

az első és fő feltétel az, hogy az országban funkcionáló papoknak román állampolgároknak kell lenniök és büntetlen előélettel kell bíriök.

A második szakasz elvileg kimondja, hogy minden elismert romániai egyház egymással egyenlő jogokkal rendelkezik, a törvény az egyes vallásfelekezetek között nem ismer különbséget, sem felsőbbiséget. Kimondja továbbá a törvény azt is, hogy új egyházak az állam protektorátusa alatt a meglévőkhöz kívül nem létesülhetnek. A törvényben természetesen bennfoglaltatik az egyházak kincstári ellenőrzése is, de ez természetesen nem lehet olyan, hogy az az egyházak zavartalan működését befolyásolná vagy akadályozná.

A harmadik szakasz megállapítja azokat a feltételeket, melyeknek alapján egyesek átérése egyik romániai egyházból a másikba lehetséges, ugyancsak biztosítja azokat a jogokat is, melyek egy egyházat akkor illetnek meg, ha egy másik egyházból nagyszámu hívő tért át. Ebben az esetben a törvény intézkedései szerint ez az egyház megkapja a hívőszámában megkisebbedett egyház vagyonának megillető részét is.

Kártérítési pör Vándorék vevői ellen

Leltározzák az itthonvett árukat. — Megkerült az üzleti könyvek.

(Arad, augusztus 25.) Mint az Aradi Közlöny mai számában megírta, Radu Pascu vizsgálóbíró tengeren helyszíni szemlét tartott Vándor Bertalan üzletében és lefoglalta az üzleti leveléseket és néhány üzleti könyvet. A könyvek nagyrésze nem volt az üzletben. Ma ismét megjelentek a hatóság emberei az üzletben és az irodahelyiségben egy papírba csomagolva sikerült megtalálni az összes üzleti könyveket. Az üzleti könyveket szakszerűen fogják megvizsgálni és előreláthatólag új és érdekes adatok kerülnek belőlük a nyilvánosság elé. Ma megkezdődött az üzletben levő áruk leltározása, amely napokat fog igénybe venni. Szakvélemények szerint Vándor két üzletében több mint egy millió lej értékű áru van felhalmozva. Valószínű, hogy lefoglalják még azokat az árukat is, amelyeket több timisoarai cég vásárolt Vándortól, annak tudatában, hogy az áruk bűnös úton kerültek hozzá. A kereskedők ellen az eljárás is megindul. Mindenesetre a hitelezőknek kilátásuk van arra, hogy a lefoglalt áruk révén az elvesztettnek hitt pénzükhöz legalább egy részét megkapják.

Közgazdaság.

Zürichben 3.20 a lej.

Helyi valutaárak. (Augusztus hó 25.)

Berlin 38.75, Amsterdam 65.35, Newyork 162.25, London 791.50, Páris 6.30, Milano 8.91, Prága 4.80, Budapest 28.52.50, Zágráb 2.86, Bécs 22.95, Zürich 31.40. — Áru: márka 38.50, dollár 161, angol font 785, francia frank 6.40, olasz líra 9, cseh korona 4.80, pengő 28.50. Dinár 2.80, osztrák schilling 23, svájci frank 31. Pénz: márka 38, dollár 159, angol font 775, francia frank 6.20, angol font 8.50, cseh korona 4.70, pengő 28.20, dinár 2.70, osztrák schilling 22.50, svájci frank 30.50.

Zürichi tőzsdenyitás. (Augusztus hó 25.)

Berlin 123.52, Amsterdam 207.85, Newyork 518.65, London 2521.62.50, Páris 20.33.25, Milano 28.25.50, Prága 15.37, Budapest 90.75, Belgrád 9.13, Bucaresti 3.20, Varsó 58, Bécs 73.05.

Zürichi tőzsdezárlat. (Augusztus hó 25.)

Berlin 123.51, Amsterdam 207.82.50, Newyork 518.65, London 2521.62.50, Páris 20.33.50, Milano 28.23.75, Prága 15.37.50, Budapest 90.75, Belgrád 9.13.50, Bucaresti 3.20, Varsó 58, Bécs 73.07.50.

Bucuresti-i tőzsdezárlat. (Augusztus hó 25.)

Devizák: Páris 6.36, Berlin 38.60, London 788, Newyork 161.78, Milano 8.84, Zürich 31.30, Bécs 22.85, Prága 4.81. — Valuták: Napoleon 6.58, leva 1.24, török líra 0.84, angol font 788.

francia frank 6.48, svájci frank 31.60, olasz líra 9, drachma 2.10, dinár 2.92, dollár 160, lengyel zloty 18, osztrák schilling 23.10, pengő 28.50, cseh korona 4.85.

Szabad a határ.

Véglegesen rendezték az állandó határátlépési bizonyítványok kiadását. — Minden év januárjában adják ki a határátlépési bizonyítványokat.

(Az Aradi Közlöny oradeai tudósítójától.) A határszéli földtulajdonosokat igen érdekli fontos ügyben tanácskoztak az elmúlt napokban a román és magyar Bihar-megyék, továbbá a két állam határrendőrségeinek s a vámbívalatok megbízottai. Az állandó határátlépési bizonyítványok kiadásának módosításairól volt szó és mint az alábbiak igazolják, a két állam megbízottai között meg egyezés jött létre és ezzel véglegesen megoldották ezt a régen rendezetlen ügyet. A két állam érdekelt hatóságainak megbízottjai a borsai tanácskozáson megállapodtak az állandó határátlépési bizonyítványok kiadására vonatkozólag. Eddig ugyanis állandó határátlépési igazolványok kiadása meglehetősen rendezetlen kérdés volt.

A tárgyalások eredménye az, hogy a jövő évtől kezdődőleg a határátlépési bizonyítványokat mindig január hóban fogják kölcsönösen kiállítani és épen ezért az érdekeltek már jóelőre gondoskodjanak a szükséges okmányok beszerzéséről. Okvetlenül szükséges a kérvényhez hivatalos telekkönyvi kivonatnak a becsatolása, annak igazolásával, hogy a kérvényezőnek hol van a földje a szomszédos országban, mert határátlépési igazolványt csak az kaphat, akinek földje a határtól legfeljebb 30 kilométer távolságra fekszik a másik országban.

A tárgyalások során elhatározták azt is, hogy az állandó határátlépési igazolvány tulajdonosai minden tulajdonjogukat érintő változást kötelesek 3 hónapon belül az illetékes fősolgabírói hivatalnál bejelenteni.

Franciaországban elfogott román csaló.

Párisból jelentik: Borcea Athanasz bucuresti-i ezredes Vichyben kezelte magát. A napokban levelet kapott fiától, aki azt írja, hogy nagyon sajnálja, hogy apját kirabolták és érdeklődik, megkapta-e a táviratilag részére átutalt kétezer, majd tizenkétezer frankot. Az apa csodálkozással olvasta a levelet, mert semmiféle kifosztásról nem tudott. Érdeklődve a fiu által megjelölt bankban, kiderült, hogy két nap előtt tényleg felvett valaki, aki utlevéllel igazolta magát, kétezer frankot. Közben a szélhámos jelentkezett a bankban a tizenkétezer frankért is. Azonnal értesítették a rendőrséget, mely a hatalembert feleségével együtt letartóztatta. Megállapították, hogy a táviratokat ő küldötte Borcea fiának. A család egy Cuza Traján nevű diák, aki azt állította magáról, hogy a párisi román követség tisztviselője. Az eljárás megindult ellene.

SPORT

O. A Meteor Kerékpár-Club szeptember 4-én délután 3 órai kezdettel tartja az AAC-pályán Vasaskay-vándordíjas országos kerékpárversenyt.

Urániában

látható utoljára 26-án, legújabb párisi pénteken divat, bemutatja:

FIFI kisasszony.

Vidám 7 felvonás keretében.

Főszereplők:

CORINE GRIFFITH és NORMAN KERRY.

Ezenkívül:

Jon dáának udvarol

kaosztató burleszk.

Előadások kezdete 5, 7 és 10 órakor.

27-én, METROPOLIS Szombattól szenzáció világitás, mindkét rész egyszerre. Négy ár.

Felelős szerkesztő: RÉTHY JÓZSEF.
Cenzura: Prefectura Judetului.

Művészet.

• Hamlet és Bánk Bán — Beregi Oszkár. A világhírű magyar drámai művész, Beregi Oszkár, aki most fejezi be két hónapos diadalmas erdélyi turnéját, elutazása előtt még két este fellép Aradon. A helyi színtársulat előrangú együttesével előadja Katona Bánk Bánját és Shakespeare halhatatlan remekművét, Hamletet, Reinhardt szenzációsan modern rendezésében, vagy ahogy a köztudatba átment: Hamlet frakkban. Az előadások szombat és vasárnap, szeptember 3-án és 4-én lesznek a nyári színházban.

*** Mulatni, nevetni, szórakozni fog a közönség szeptember 5., 6., 7. és 8-án,** amikor Boross Géza és Kőkény Ilona fog előadni társulatával, hogy a közönség nevetőizmaiból próbára tegye. Mulatságosnál mulatságosabb bohózatok, tréfák, magánszámok kerülnek színpadra a leghíresebb kabaréművészek interpretálásában. A pivós, családi műsor garancia arra nézve, hogy egy feledhetetlen est emlékével távozhat a közönség. A jegyek árusítását a téli színház pénztára fogja végezni.

Rádió-műsor.

Péntek, augusztus 26. Wien—Grác. 16.15. Szórakoztató zene. 20.05. Népszínmű. — Zágráb. 20.15. Zenetörténeti előadás. 21. Tánczene. — Breslau. 16.30. Szórakoztató hangverseny. — Brünn. 20. Házizzenekar hangversenye. 21. Jazzband. — Lelpzig. 20.15. A házizzenekar hangversenye. 22.15. Kabaré. — Milano. 20.45. Hangverseny. 23. Tánczene. — München. 16. A nürnbergi mesterdalnokok, opera. — Pozsony. 19.35. Gramofon hangverseny. 22. Tarka est. — Prága. 21. Hegedű és gordonkahangverseny zenekarkísérettel. 22.20. Hangversenyátvitel. — Róma. 21.10. Kálmán Imre: Csárdáskirálynő. — Stuttgart. 20. A városi zenekar hangversenye. — Budapest. 9.30. 12. 15. Hírek, közgazdaság. 20. A m. kir. opera szimfonikus zenekarának hangversenye. 22. Kurina Simi cigányzenekarának hangversenye.

Bátorság

és áldozatkészség kell minden vállalkozáshoz, hogy sikert érjünk el. Azt a kereskedőt, aki csöndben, szerényen, anélkül, hogy életjét adna magáról várja üzletében a vevőt, keserű csalódás éri, mert üzlete napról-napra hanyatlal. Nem szabad sajnálnia a hirdetésért befektetett pénzt, mert az busásan meghozza a gyümölcsöt. Fel kell ébresztenünk a közönséget közönyéből. Ezt a legeredményesebben 42 év óta ismétlődő **ARADI KÖZLÖNYBEN** elhelyezett hirdetés után érheti el.

APRÓ HIRDETÉSEK.

AZ APRÓHIRDETÉSEK DÍJÁT SZAVAK SZERINT SZÁMITJUK. Minden szó hétköznap 4, vasárnap 5 Lej, vastagabb betűvel 8, illetve 10 Lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szóig hétköznap 40, vasárnap 50 Lej. A vastagabb betűvel kiírt szavak aláhuzandók. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Hirdetéseket délután 5 óráig veszünk fel. Csak válaszbélyeggel elküldött kérdézőkérésre válaszolunk. Ajánlatok, leltéres levelek továbbítására megfelelő postabélyeg csatolását kérjük. A kiadóhivatali telefon száma 151. A hirdetésekre vonatkozó felvilágosítást a kiadóhivatal adja meg.

LEVELEZÉS.

KIADÓHIVATALUNKBA a következő leltéres levelek érkeztek, melyeknek átvételét kérjük: Árva 1. Boldogság 1. Erdéknélkül 2. Disznócló fontos 1. Érintetlen asszony 1. Mercur 1. Résztvénytársaság 3. Sajtó ház 2. Szorgalmas 1. Újveszélyes 1. Vénusz 2.

ALKALMAZÁS.

TISZTVISELŐNŐ német, magyar, elsőrendű számoló, több évi gyakorlattal állást keres. Szíves megkeresések az Aradi Közlöny kiadójába „Komoly munkakerő” alatt kérek. 4463

HÁZVEZETŐNŐI állást vállalnék, középkorú nyugdíjas öz. vagyok. Inkább plébániára öhaltanék. — Postrestant „Exstenc” Aradul-nou kér. 4440

INTELLIGENS nő házvezetőnői állást keres, vidékre is. Weisz Erzsébet, Pantota főtéri üzlet. 4449

BOLGÁRKERTÉSZETHEZ feles keresést keresek 6 hold prima minőségű föld műveléséhez, gyümölcs és virágkertész előnyben. Ugyanott 34 család méh, 16 családra kaptárral eladó. Gergár, Buteni Jud. Arad. 4448

PIATAL péksegéd, ki minden munkát régez, üzletben is, alkalmazást nyer. Címeket az Aradi Közlöny kiadójába térek. 4452

BORPINCÉBEN járatos leány ügymondásra és adjusztálásra állandó munkára elvételük. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4478

LAKÁS.

EGYSZOBÁS konyhás, mellékhelyiségekkel álló lakást keresek a Bul. Reg. Ferdinand (Boros Béni-tér) közelében. Címeket kérem az Aradi Közlöny kiadóhivatalába. 4455

JCCAI 6 szobás parketás lakás Luthéanus templom mellett átadó. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 4467

VÉTEL ÉS ELADÁS.

HDMÉRLEGET, kőkarbanlevőt megételre keresek. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 15297

FOTELOK, Biedermayer szalon, antik szekrények, varrósztalok, mángorló, ebédlőszőnyegek, lenvászon női ingek, függönyök, storeok, férfi ruhák, íróasztalok, festmények, gyermekkoszúk, asztalok, székek, előszobafal, virágállvány, szalonok, hálók, ebédlők, ur szoba, szekrények, dísztrügyak, diványok stb. eladók. Salgóné Arad, Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. e., jobb. 1000

GYÖNYÖRŰ ebédlő garnitúra eladó. Cím az Aradi Közlöny kiadójában. 4470

HALÓSZOBA butor eladó. Str. G. Cantacuzino (Határ-u.) 40. 4472

ANTIK és modern butorokat, műtárgyakat, antik poharakat, márkás porcellánokat, antik salákat, használt butorokat, szőnyegeket, szervizeket, férfi ruhákat, fehérneműket, stb. bizományba veszek, azok magas árban való gyors eladásáról gondoskodom. Salgóné, Str. Consistoriului 12. (Batthyány-u.) I. em. jobb. 1000

MACULATURA PAPIR 5 kgros osomagokban kapható az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 600

Új zongorát és pianinót

elemen kaphat **MELIS** nál. Piata Av. Ianou 21. (Raktár.) 4820

Mész, cement,

faszén, osomagolt faszén, kátrány-papír, aprított tüzifa **leszállított áron** Kneffel Károly és fia cégnél.

Két szoba, konyhás lakás

teljes berendezését vállalja kellemes részletfizetés mellett is elsőrendű butorokkal

„ARTA” BUTORIPAR ARAD, Str. Eminescu 20-22. (Deák F.-u.)

Ventilátor készülékek, zseblámpák, Dura elemek legolcsóbban
VARGA & ROSENFELD
villamossági vállalatnál ARAD, Központi szálló mellett.
Csillár raktár!
Telefon 808.

Mielőtt kályhaszükségletét beszerezné tekintse meg ahol „PUCHER” cserépkályhák raktárat Arad, Bul. Reg. Ferd 63/65 (Dengli-ház), és takaréktűzhelyek leszállított áron szerezhetők be. Átrakások, javítások, falburkolatok és minden a szakmába vágó dolgok a legpontosabban végeztetnek. Szíves pártfogást kér. SZERB ANTAL kályhaszester

ELLÁTÁS.

KÉT kisebb iskolaiu teljes ellátással felvétetik, belvárosban, az iskolák közelében. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 151

Ma halestély

az „Aranyhajó utca” nagy teraszán! Szegedi halestély 30 L. Rántot harosa 35 L.

Schwarz Andor,

vendéglő. 4471

Zimandul-nou (zimándujfalusi) I. rendű tejet házhoz szállítok kiskönyben és nagyban szeptember 1-től. Címeket az Aradi Közlöny kiadójába ker.

Belvárosi ujonnan épült modern 3 szobás magánház azonnal elfoglalható, eladó. Str. A. Gavra (Csernovios P. u.) 6.

Bankkölcsonöket

házakra, földekre, vagy egyéb ingatlanokra, 10,000 lejtől, 1 millió lejtig betáblázás mellett folyósítottok. **HAASZ ALBERT** Irodája Arad, Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.) 12. sz.

Judecatoria rurala Siria. N. G. 2148—1927-5.

PUBLICATIUNE DE LICITATIE. Pe baza decisiului Judecatoriei rurale Siria N. de mai sus miscatoarele secestrate in favoarea lui Adalbert Szentendrei repr. prin dr. Zoltan Bogdanovici adv. Sfta-Ana pentru suma de lei 2310 oan. si pentru spelele stabilite pana in prezent se vor vinde la licitatie publica in Olar la casa urmaritului obiectele secestrate si anume: 1 garnitura de treerat completa, pretuita in suma de lei 150.000 in ziua de 30. August 1927. ora 3 d. m. se invita cumparatorii cu aceea observare, ca miscatoarele se vor vinde in bani gata. in caz de lipsa si sub pretul estimat. Siria, 16. August 1927. 4469 . Delegat judecatoresc.

STEINER leányinternátus

felvesz még egy pár leánykát. Céltudatos nevelés, családi otthon, szakkereseti oktatás, kitűnő ellátás. Magántanulókat bel- és külföldi vizsgákra teljes anyagi garancia mellett készít elő. Prospektust küld: **STEINER Internatul p. fete evrei, Arad. strada Popa J. Russu 3.**

AXELMANNSTEIN
KURHAUS UND GRAND-HOTEL
Eine der vornehmsten Hotelbesitzungen.
Telegramm-Adresse: Axelmannstein.
BAD REICHENHALL
In den Bayerischen Hoehalpen.

Rossz villanyégők!

becserélése garantált gyári új égőre törött üveg és porcellán tárgyak szakszerű ragasztása, üvegezést és képkerekezést legolcsóbban vállal Aradon „MOTORICA” volt Asztalos Sándor-ucca 12. 3204

I. rendű mangolica rajtenyészkanek, köztenyésztszre kiválóan alkalmas, eladók. 4468

Holländer Testvérek Cermiu.

Üzlethelyiség két nagyobb kirakattal Neuman-palotában **kiadó.** 10432 Bővebbet Neuman Testvérek Irodájában

Bosszuságot, időt és pénzt

takarít meg, ha külföldre való utazása előtt utitervéhez szükséges mindennemű felvilágosítást előre beszerez díjmentesen a

Hálókocsi Társaság (Wagons-Lits) menetjegyi irodájában Aradon, Bul. Regina Maria 13. (Központi Takarékszövetkezet épületében) — TELEFON: 6-94.